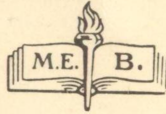
LUDWIG TIECK

ÇİZMELİ KEDİ

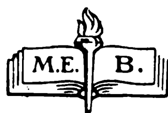
Çeviren:
Fikret ELPE

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

ALMAN KLÂSİKLERİ : 64

ÇİZMELİ KEDİ

LUDWIG TIECK

ÇİZMELİ KEDİ

(Der gestiefelte Kater)

Bu eseri Fikret ELPE dilimize çevirmiştir.

İSTANBUL 1948 — MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

Eski Yunanlılardan beri milletlerin sanat ve fikir hayatında meydana getirdikleri şaheserleri dilimize çevirmek, Türk milletinin kültüründe yer tutmak ve hizmet etmek istiyenlere en kıymetli vasıtayı hazırlamaktır. Edebiyatımızda, sanatlarımızda ve fikirlerimizde istediğimiz yüksekliği ve genişliği bol yardımcı vasıtalar içinde yetişmiş olanlardan beklemek, tabiî yoldur. Bu sebeple tercüme külliyatının kültürümüze büyük hizmetler yapacağına inanıyoruz.

1-8-1941

İSMET İNÖNÜ

ÖNSÖZ

Ludwig Tieck 31 mayıs 1773 te dünyaya gelmiştir. Babası ip ticaretiyle geçinirdi, hali vakti yerinde, mevkiine göre aydın bir adam sayılırdı, Ludwig'den daha küçük, biri kız biri erkek, Sophie ve Fridrıch adlı iki çocuğu daha vardı. Aile muhiti vaktinden evvel olgunlaşan Ludwig Tieck üzerinde iyi bir tesir yapmıştı. Mektep hayatından sıkılıyor, din dersleri onu çekmiyordu, hele matematiğe hiç istidadı yoktu, kötü bir talebeydi. Fakat küçük yaştan beri sahneye, tiyatroya büyük bir alâka gösteriyordu. 1783 te büyük sanatkâr Ferdinand Fleck Berlinde Dobbelin kumpanyasında temsillerine başladığı sıralarda, Tieck sık sık gider onun oyunlarını hayranlıkla seyrederdi. Bu sahne sevgisi onu eserler yaratmaya sevk etti, daha çocuk denecek bir yaştayken yazdığı piyesler, kukla tiyatrosunda oynanırdı, evinde küçük bir amatörler tiyatrosu vücuda getirmişti. Tieck aynı zamanda çok yakışıklıydı, en büyük isteği kendini tamamiyle sahneye hasretmekti, eğer arzusuna göre hareket etmiş olsaydı muhakkak aktör olurdu, babası onu reddetmekle tehdidettiği için bunu yapamadı; istemiyerek babasının hatırı için ilâhiyat fakültesine devama başladı. Cervantese ve Shakespeare'e hayrandı, Don Quijote'u en eski nüshasından okuyabilmek için İspanyolca öğrendi, sonra bu eseri Almancaya tercüme etti, bugün Ludwig Tieck'in Don Quijote tercümesi, Alman tercüme edebiyatının şahcserlerinden sayılır. Mükemmel İtalyanca ve İngilizce bilirdi, Shakespeare üzerine kritik mahiyette yazılar yazmıştır.

Tieck'ın çok müstehzi bir mizacı vardı, istihzayı, alayı gayet ustalıkla kullanmasını bilirdi, muhayyilesi fevkalâde genişti, her şeye nüfuz eden keskin bir zekâ sahibiydi, alaydan ve istihzadan hiç çekinmezdi, «Tenevvür» devrinin ukalâlığiyle alay etmiştir. 28 nisan 1853 te 80 yaşında hayata gözlerini kapadı. Bir çocuğa yakışacak derecede iyi kalbliliği, hoş sohbeti, onu sevenlerin ruhunda unutulmaz izler bırakmıştır.

Ludwig Tieck çok velût bir yazardır, sadece piyes yazmakla kalmamıştır, şiir ve roman da kaleme almıştır, usta bir hikâyecidir, kritik mahiyette eserler de vücuda getirmiştir. Eserlerinden bazıları şunlardır: Ritter Blaubart, Der Blonde Eckbert, Wundesamen Liebesgeschichte der schönen Magelone und des Grafen Peter von Provence, Der gestiefelte Kater, Hanswurst als Emigrant, Prinz Zerbino oder die Reise nach dem guten Geschmack, Merckwürdige Lebensgeschichte Sr. Majestät Abraham Tonelli, Die sieben Weiber des Blaubart, Phantasien über die Kunst für Freunde der Kunst, Franz Sternbald Wanderungen, bir opera metni olan Das Ungeheure und der verzauberte Wald, Leben und Tod der heiligen Genoveva, Der verkehrten Welt, Dichter Leben, Vittoria Accorombona.

Burada tercümesini sunduğumuz der gestiefelte Kater, Çizmeli Kedi'nin mevzuu Perrault'nun meşhur masal kitabından alınmıştır: Üç kardeş aralarında miras taksim ederler, en küçükleri olan safdil Gottlieb'e kedi düşer, bu çok sadık bir kedidir, efendisini çok sever onu hükümdar yapmaya karar verir ve muvaffak olur. Tieck bu çocuk masalını sahneye koyarak komediyle şiiri mezcetmesini bilmiştir. Bu masalı sadece bir çerçeve olarak kullanmıştır, asıl maksadı sahneye konulan edebî kıymetten mahrum piyesleri, Iffland gibi kötü aktörleri ve bunların hayranı münevver geçinen Berlinli seyircileri hicvet-

mektir. Evet burada, mâsum bir çocuk masaliyle keskin bir hiciv elele vermişlerdir, bu birleşmeden garip fakat hayat dolu harikulâde bir komedi meydana çıkmıştır. Büyük Aristophanes de aynı şeyi Mitolojiyle yapmamış mıydı? Fakat Tieck'de hiciv ve alayın çerçevesi dardır, hiciv sadece bir zümreye, Berlin tiyatro zevkıne karşıdır evet — Çizmeli Kedi — Iffland, Kotzebue'a hayran olan, süslü, cicili bicili dekorlara fazla rağbet gösteren, zevkiselimin ne olduğunu bilmiyen, fakat zevkiselim diye bağıran seyircileri hicveder; sahne içersinde seyirciler yeralmışlardır, sahneyle birlikte oynarlar. Bu piyes hiç şüphesiz gülmek için kaleme alınmıştır, ve fevkalâde neşelidir, hakiki soytarılıktan en ince hiciv ve nükteye kadar bu piyeste mevcuttur; baş rol Hinze kedidedir, sonuna kadar neşesini muhafaza ederek, kibar ve kıvrak tavurlariyle sahnede boy gösterir. Aristophanes'te Alman romantiklerinde bulunmıyan bir şey mevcuttur: o, bütün dünyayı hicveder, kâinatla alay eder, onun için kâinat, bütün insanlık, büyük bir tiyatrodur. Şüphesiz Tieck Çizmeli Kedi'siyle bir şaheser vücuda getirmiştir, fakat hiçbir vakit onu, bazılarının yaptığı gibi Aristophanes'e kadar yükseltemeyiz.

Fikret ELPE

ÇİZMELİ KEDİ

ŞAHISLAR

Kıral.
Prenses, kızı.
Prens Nathanael von Walsinki.
Leander, saray âlimi.
Hanswurst saray soytarısı.
Bir oda hizmetçisi.
Aşçı.
Lorenz
Barthel
Gottlieb
Hinze, kedi.
Bir müşteri.
Kunz
Michel
Kanun, Popanz.
Bir müsekkin.
Müellif.
Bir er.
İki sipahi.
İki sevgili.
Hizmetkârlar.
Çalgıcı.
Bir köylü.
Süflör.
Bir ayakkabıcı.
Bir tarihçi.
Fischer.
Müller.
Schlosser.
Bötticher.
Leutner.
Wiesener.
Komşu.
Filler.
Aslanlar.
Ayılar.
Bir memur.
Kartal, başka diğer kuşlar.
Bir tavşan.
Keklikler.
Jüpiter.
Terkaleon.
Rejisör.
Hayalet.
Maymunlar.
Seyirciler.

PROLOG

(Sahne parterde geçer, ışıklar çoktan yanmış, mızıkacılar orkestra yerinde toplanmıştır, tiyatro doludur, her kafadan bir ses çıkar, gelenler vesaire.)

FISCHER, MÜLLER, SCHLOSSER, BÖTTIHER Parterdeler.

FISCHER. — Merak içindeyim, bay Müller, bugün oynanacak piyese ne dersiniz?

MÜLLER. — Dünyanın başıma yıkılacağına inanırdım da, böyle bir piyesin sahnemizde oynanacağı doğrusu hiç aklıma gelmezdi.

FISCHER. — Siz piyesi biliyor musunuz?

MÜLLER. — Haberim bile yok, — çok tuhaf bir ismi var: Çizmeli Kedi, — böyle çocuk maskaralıklarının sahneye konabileceğini hiç ümidetmem.

SCHLOSSER. — Sakın bu bir opera olmasın?

FISCHER. — Hele o, hiç değil, ilânda bir çocuk masalı, diyor.

SCHLOSSER. — Bir çocuk masalı mı? Biz çocuk muyuz ki Allah aşkına, bize böyle piyesler

cynamak istiyorlar? Sahici bir kedinin sahneye çıkacağına asla inanmıyorum.

FISCHER. — Olsa olsa, bu, Yeni Arkadier'in taklidi bir nevi Terkaleondur[1].

MÜLLER. — Hiç de fena olmazdı, zira ben çoktan beri, böyle hoş bir operayı, bir kerecik olsun müziksiz seyretmek isterdim.

FISCHER. — Müziksiz mi dedin? Pek zevkli bir şey olmaz, zira aziz dostum biz böyle çocukluklardan, böyle bâtıl itikatlardan çoktan uzaklaştık. Tenevvür devri artık semeresini verdi.

MÜLLER. — Herhalde bu tam mânasiyle bir aile tasviridir, sadece bir şaka, aynı zamanda da kediyle bir lâtife, tâbir caizse eğlenmek için bir vesile.

SCHLOSSER. — Eğer, kendi fikrimi söylemek lâzım gelirse, ben bunların hepsinin, insanlar arasında bazı fikri yaymak, tahrikler yapmak maksadiyle başvurulan bir hileye benzetiyorum. Haklı mıyım değil miyim göreceksiniz, benim anladığıma göre bu bir ihtilâl piyesi olmalı.

FISCHER. — Ben de öyle zannediyorum, öyle olmasaydı, bu zevkiselime vurulan çirkin bir darbe olurdu. Hiç olmazsa şunu itiraf edebilirim ki, ben, ne cadılara, ne de hayaletlere asla inanmış bir insan değilim, nerede kaldı ki çizmeli kediye.

---

[1] Yeni Arkadier, Terkaleon, bunlar zamanımızda unutulmuş, ikinci üçüncü derecede, edebî kıymeti olmıyan birtakım piyeslerdir.

SCHLOSSER. — Artık bu asırda böyle fantomalara yer yok, işte Leutner geliyor, belki o bize daha fazla bir şeyler söyliyebilir.

LEUTNER. — Akşamlar hayır olsun, akşamlar hayır olsun, nasılsınız bakalım?

MÜLLER. — Siz bize yalnız bugünkü piyesin ne biçim bir şey olduğunu söyleyin.

(Müzik başlar.)

LEUTNER. — Ne, bu kadar geç mi oldu? Demek ki tam vaktinde gelmişim... Piyes mi dediniz? Şimdi müellifle görüştüm, sahnede kedinin giyinmesine yardım ediyor.

BİRÇOK SES BİRDEN. — Yardım mı ediyor?... Müellif?... Kediye? O halde sahiden bir kedi var demek?

LEUTNER. — Elbette ya! İlânda da yazıyor görmediniz mi?

FISCHER. — Bu rolü kim oynıyor acaba?

LEUTNER. — Yabancı aktör, o büyük adam!

MÜLLER. — Sahi mi?... Fakat canım böyle şeyler nasıl oynanabilir?

LEUTNER. — Müellif değişiklik olsun diyor.

FISCHER. — Güzel bir değişiklik doğrusu!... Neden Mavi Sakal, veya Prens Kobold oynanmasın?... Aman aman, bir dram için ne de güzel bir mevzu!

MÜLLER. — Fakat kediyi nasıl giydirecekler?... Acaba sahiden ayaklarına çizmeleri geçirtecekler mi dersiniz?

LEUTNER. — Ben de hepiniz gibi merak içindeyim.

FISCHER. — Fakat biz sahiden böyle şeylerin oynanmasına müsaade edecek miyiz? Biz buraya sadece merak ettiğimiz için geldik, yoksa hepimiz zevk sahibi insanlarız.

MÜLLER. — Canım ne kadar tepinmek istiyor bilseniz.

LEUTNER. — Sahi hava da biraz soğuk... ben başlıyorum. *(Tepinmeye başlar, diğerleri onu taklidederler.)*

WIESENER, mukabil taraftan. — Neden tepiniyorlar canım?

LEUTNER. — Zevkiselimi kurtarmak için.

WIESENER. — Öyleyse ben ne güne duruyorum? *(Tepinir.)*

SESLER. — Susun, müzik işitilmiyor.

(Herkes tepinir.)

SCHLOSSER. — Fakat, ilkönce piyesi sonuna kadar oynatmalı, çünkü bir kere nasıl olsa paraları verdik; ondan sonra, ta kapının önünden duyuluncıya kadar tepiniriz.

HERKES BİRDEN. — Hayır, şimdi, şimdi... zevkiselim... kaideler... sanat... yoksa hepsi mahvolur.

BİR GECE BEKÇİSİ. — Baylar polis getireyim mi?

LEUTNER. — Para verdik, seyirciyi biz teşkil ediyoruz, bunun için de kendi zevkimize uygun bir şey istiyoruz, soytarılık değil.

MÜELLİF, tiyatronun arkasından. — Piyes hemen şimdi başlıyacak.

MÜLLER. — Piyes değil... biz piyes istemiyoruz... biz zevkiselim istiyoruz.

HEPSİ BİRDEN. — Zevkiselim! Zevkiselim!

MÜELLİF. — Şaşkın bir haldeyim, ne demek istediğinizi sorabilir miyim acaba?

SCHLOSSER. — Siz bir müellifsiniz de daha zevkiselimin ne olduğunu bilmiyor musunuz?

MÜELLİF. — Gençliğimi ve bu işe daha yeni başladığımı düşününüz.

SCHLOSSER. — Yeni başlamak filân, böyle şeyler bizi alâkadar etmez, biz adamakıllı bir piyes görmek istiyoruz... zevkli bir piyes!

MÜELLİF. — Ne çeşitte olsun? Ne boyada olsun?

MÜLLER. — Aile vakaları, kız kaçırmalar... köydeki kardeşler... filân... Buna benzer şeyler.

(Müellif perdenin arkasından çıkar öne doğru ilerler.)

MÜELLİF. — Baylar!

HEPSİ BİRDEN. — Müellif bu mu?

FISCHER. — Bunda pek öyle müellif kılığı yok.

SCHLOSSER. — Ukalânın biri.

MÜLLER. — Saçlarını bile kestirmemiş...

MÜELLİF. — Baylar cüretimi mâzur görünüz...

FISCHER. — Böyle bir piyesi nasıl kaleme aldınız? Neden bilginiz bu kadar kıt?

MÜELLİF. — Bana lânet etmeden evvel, bir dakikacık beni dinlemek lûtfunda bulununuz, saygıdeğer seyircilerin bir yazarı mahkeme etmeleri elzem olduğunu, başka bir temyiz mahkemesinin mevcut olmadığını biliyorum. Saygıdeğer seyircilerin adalet sevgilerine ve şefkatli rehperliklerine bu kadar mühtaç olduğum bir yoldan geri çevirmiyeceklerine imanım vardır.

FISCHER. — Fena konuşmıyor.

MÜLLER. — O, zannettiğimizden daha terbiyeliymiş.

SCHLOSSER. — Seyircilere hürmet etmesini biliyor.

MÜELLİF. — Şiir perisinin ilham ettiği bu piyesi, böyle aydın hâkimlerin karşısında sahneye koymaktan utanıyorum, yalnız aktörlerimizin sanatına güvendiğim için biraz teselli buluyorum, yoksa hiç şüphesiz ümitsizliğe düşmekten başka bir şey elimden gelmezdi.

FISCHER. — Ona acıyorum.

MÜLLER. — Ne iyi adam!

MÜELLİF. — Sizler böyle tepinmeye başladığınız zaman, o kadar çok korktum ki, hiçbir şey beni bu kadar fazla korkutmamıştı, daha yüzüm sapsarı, titriyorum, sizin karşınıza nasıl çıktığıma hâlâ aklım ermiyor.

LEUTNER. — Alkışlasanıza!

(Herkes alkışlar.)

MÜELLİF. — Eğer muvaffak olursam, sizi, neşeli, gülünç, hakiki bir lâtifeyle eğlendirmeğe gayret ettim, bizim yeni piyeslerimiz çok az gülmek fırsatını veriyorlar da.

MÜLLER. — Bu da doğru!

LEUTNER. — Hakkı var adamın.

HERKES. — Bravo! Bravo! *(Alkışlar.)*

MÜELLİF. — Şimdi saygıdeğer seyirciler, benim bu tecrübemin yabana atılacak bir şey olup olmadığı hakkında bir karar veriniz, titriyerek huzurunuzdan ayrılıyorum ve piyes başlıyor. *(Yerlere kadar eğilerek bir reverans yapar ve perdenin arkasından kaybolur.)*

HERKES. — Bravo! Bravo!

GALERİDEN SESLER. — Bis! Bis!

(Herkes gülmekte, müzik tekrar başlar ve perde açılır.)

PERDE I

(Küçük Köylü Odası)

(Lorenz, Barthel, Gottlieb, Hinze kedi sobanın başındaki hasır iskemlenin üzerinde yatmaktadır.)

LORENZ. — Babamız öldü, zannedersem küçük servetimizi paylaşmak zor olmıyacak. Biliyorsunuz ki rahmetli, olan biten servetinden esaslı üç şey miras bıraktı, bir at, bir öküz, bir de şuracıktaki kedi. Ben en büyük olduğum için, atı alırım, benden sonra gelen Barthel'e de öküz düşer, en küçük kardeşimize de kala kala kedi kalır.

LEUTNER, parterde. — Aman Yarabbi! Böyle bir başlangıç görülmemiş şey! Bu hal dram sanatının ne kadar düşmüş olduğunu gösteriyor!

MÜLLER. — Fakat ben hepsini çok iyi anladım.

LEUTNER. — İşte hata da asıl burada ya! Böyle şeyler üstü kapalı bir şekilde ifade edilir, seyircilerin gözüne sokulmaz.

MÜLLER. — Ama insan nenin nesi olduğunu anlıyor.

LEUTNER. — Bu kadar çabuk anlamamak lâzım, mevzua yavaş yavaş girmeli, asıl böylesi hoş olur.

BARTHEL. — Kardeşim Gottlieb, zannedersem sen de bu taksimden memnunsun; maalesef, en küçüğümüz sensin... bize biraz hak vermelisin.

GOTTLIEB. — Tabiî, tabiî.

SCHLOSSER. — Bu tereke işine neden kassam karışmıyor canım? Ne uydurma şey!

LORENZ. — O halde biz gidiyoruz kardeşim Gottlieb, hoşça kal canın sıkılmasın.

GOTTLIEB. — Güle güle.

(Kardeşler giderler.)

GOTTLIEB, yalnız, monolog. — Onlar gittiler ben yalnız kaldım... üçümüz de malımıza mülkümüze sahibolduk; Lorenz atıyla tarlayı sürebilir, Barthel de güzelce öküzü kestirerek kavurma yapar, birkaç zaman bununla yaşar... Fakat ben zavallı bedbaht kedimle ne yapabilirim?.. Yapsam yapsam derisinden kış için bir manşon yaptırabilirim, bu bile olmaz zannedersem, şimdi tüy dökme zamanı... İşte oracıkta yatıyor ne kadar da rahat uyuyor zavallı Hinze! Yakında ayrılmamız icabedecek, çok müteessirim, onu ben büyüttüm, onu kendim gibi tanırım. Kurtuluş yok ne yapayım elimden başka bir şey gelmiyor, sahiden onu satmak da mümkün... sanki beni anlıyormuş gibi yüzüme bakıyor, neredeyse ağlıyacağım.

(Düşünceli, bir aşağı bir yukarı gezinir.)

MÜLLER. — Bunun acıklı bir aile sahnesi olduğunun farkındasın ya? Köylü fakir, parası yok, bu ihtiyaç karşısında sadık ev kedisini, herhangi hassas bir bayana satacak ve böylece sonunda saadete konacak... Belki de bu Kotzebue'nun papağanından iktibas edilmiştir, burada kuşun yerine kediyi koymuşlar... piyes kendiliğinden anlaşılıyor.

FISCHER. — Öyleyse memnun oldum.

HINZE KEDİ, kalkar gerinir, sırtının kamburunu çıkarır, esner, ve konuşmaya başlar. — Benim sevgili Gottlieb'im... sana adamakıllı acıyorum.

GOTTLIEB, şaşkın. — Ne, kedi, sen konuşuyor musun?

MÜNEKKİTLER, parterde. — Kedi mi konuşuyor?... Bu nasıl şey?

FISCHER. — Bu kafamla, böyle bir şey anlıyabilmem imkânsız.

MÜLLER. — Bu şekilde hayal inkisarına uğramaktansa, ömrümde başka bir piyes daha görmemeyi tercih ederim.

HINZE. — Neden konuşmasını bilmiyeyim Gottlieb?

GOTTLIEB. — Bunu hiç tahmin edemezdim, hayatımda hiçbir kedinin konuştuğunu duymadım da.

HINZE. — Her lâfa karışmadığımız için bizi köpek yerine koyuyorsunuz.

GOTTLIEB. — Sizlerin sadece fare tutmaya yaradığınızı zannediyordum.

HINZE. — Eğer, insanlarla münasebetimizde lisanı hakîr görmemiş olsaydık, hepimiz konuşabilirdik.

GOTTLIEB. — Pek doğru söyliyorsun! Fakat neden, biraz olsun konuşabildiğinizi hissettirmiyorsunuz?

HINZE. — Üzerimize hiçbir mesuliyet almamak için, çünkü bizim gibi kedi taifesine bir de dil ilâve edersen, dünyada tat tuz kalmaz. Köpeğe bakın neler yapıyor neler öğreniyor! Ya at! Anlayışlı olduklarını belli ettikleri için bunlar aptal hayvanlar, onlar gururlarının kurbanıdırlar. Biz kediler daha hâlâ hür kalabilmiş bir ırkız, çünkü biz, bütün becerikliliğimize rağmen, kendimizi beceriksiz göstermesini biliriz ve insanlar da bunun için bizi terbiye etmekten büsbütün vazgeçerler.

GOTTLIEB. — Fakat ne için bunların hepsini bana anlatıyorsun?

HINZE. — Çünkü siz iyi, asîl bir adamsınız, siz, kölelikten, esaretten hoşlanmıyan az insanlardan birisiniz, işte bunun için kendimi size apaçık gösteriyorum.

GOTTLIEB, elini ona uzatır. — Benim mert dostum!

HINZE. — Bizim, keyiflendiğimiz zaman sevkitabiîyle çıkardığımız sesi, bir nevi hırıltıyı, insanların dikkate değer tek şey olarak görmeleri hatadır. Ekseriya bizi o kadar acemicesine okşar-

lar ki, çok içerlediğimiz halde, dayak korkusundan gurgurumuza devam ederiz. Doğru muamele etmesini bilselerdi, mizacımız çok iyidir, bizi her şeye alıtırabilirlerdi. Komşumuzun kedisi Michel kıralın önünde cambazlık etmeğe bile razi olur.

GOTTLIEB. — Haklısın.

HINZE. — Sizi seviyorum Gottlieb hem de pek çok, siz benim tüylerimi tersine okşamadınız, canım istediği zaman uyumama müsaade ettiniz, bazan, karanlıkta sözde elektrik kıvılcımlarını tetkik etmek bahanesiyle, beni almak istedikleri zaman, kardeşlerinize karşı koydunuz... hep bunlar için size müteşekkirim.

GOTTLIEB. — Benim lûtufkâr dostum! Sizi aşağı görerek hakkınızda kötü söylemek, sadakatinizden ve fedakârlığınızdan şüphelenmek ne büyük bir haksızlık! Gözlerim açılıyor, hiç beklemediğim bir zamanda, insanları tanımak için büyük bir ders oldu bana!

FISCHER. — Arkadaşlar hani bizim aile sahnesi? Ümitlerimiz hep suya düştü.

LEUTNER. — Olur şey değil.

SCHLOSSER. — Rüyada gibiyim.

HINZE. — Çok iyi bir adamsınız Gottlieb... fakat darılmayın, açık konuşmam icabederse, biraz dar görüşlü, aptalcasınız, büyük zekâlardan değilsiniz.

GOTTLIEB. — Yok canım, sahi mi?

HINZE. — Meselâ şimdi ne yapacağınızı pek bilemiyorsunuz.

GOTTLIEB. — Sahiden öyle, düşüncemi tamamiyle anladın.

HINZE. — Kendinize tüyümden bir manşon yaptırsanız...

GOTTLIEB. — Darılma arkadaş, şöyle bir aklıma esmişti.

HINZE. — Yok canım darılmam, insanca bir düşünce... bu çıkmazdan kurtulmak için başka bir çare bilmiyor musunuz?

GOTTLIEB. — Hayır tek bir çare bilmiyorum.

HINZE. — Benimle beraber dolaşır, beni parayla herkese gösterirsiniz... fakat bu da emin bir yaşama tarzı değil.

GOTTLIEB. — Hayır değil.

HINZE. — Bir revü, yahut «Ben insanım» (Homo sum) başlıklı bir Almanca gazete çıkarabilirsiniz... yahut bir roman yazabilirsiniz, ben de sizin şerikiniz olurum... fakat bu da çok uzun, külfetli bir iş.

GOTTLIEB. — Öyle.

HINZE. — Ben sizinle daha iyi meşgul olacağım, benim vasıtamla büyük bir saadete konacağınıza inanın.

GOTTLIEB. — Sen ne mükemmel ne asîl bir adamsın. *(Onu şefkatle kucaklar.)*

HINZE. — Ama siz de bana itimat etmelisiniz.

GOTTLIEB. — Tamamiyle, senin şimdi ne kadar ahlâklı olduğunu anladım ya.

HINZE. — O halde bir zahmette bulun, hemen ayakkabıcıyı git getir, bana bir çift çizme yapsın.

GOTTLIEB. — Ayakkabıcı mı?... Çizme mi?

HINZE. — Hayret ediyorsunuz, yapacağım şeyler için, yürümem çok koşmam icabediyor, bunun için muhakkak çizme giymem lâzım.

GOTTLIEB. — Neden ayakkabı olmuyor?

HINZE. — Gottlieb, sizin böyle şeylere aklınız ermiyor, böylelikle gösterişli bir erkek, sanki mühim bir şahsiyetmişim gibi görünmek istiyorum; bu görünüşü insan ayakkabılarla dünyada elde edemez.

GOTTLIEB. — İstediğin gibi olsun, fakat ayakkabıcı şaşacak.

HINZE. — Hiçbir vakit şaşmaz, yalnız çizme giymek istememde, bir fevkalâdelik yokmuş gibi davranmalı; her şeye alışılır.

GOTTLIEB. — Elbette, bak seninle konuşmak bana şimdi ne kadar tabiî geliyor... Yalnız sana bir şey daha söyliyeyim, mademki biz böyle iki samimî dost olduk, bana artık sen de, bir de üstelik neden kompliman yapmak istiyorsun?

HINZE. — Öyle olsun.

GOTTLIEB. — Bak ne iyi tesadüf, ayakkabıcı da kapının önünden geçiyor... Hey! Pist! Leichdorn amca! Biraz gelir benimle konuşmaz mısın?

(Ayakkabıcı içeri girer.)

AYAKKABICI. — Merhaba!... Ne var ne yok bakalım?

GOTTLIEB. — Epey zamandan beri sana bir şey ısmarlamadım.

AYAKKABICI. — Hayır hemşerim, bugünlerde işler kesat.

GOTTLIEB. — Ben gene bir çift çizme yaptırmak istiyorum.

AYAKKABICI. — Peki şöyle oturun da ölçünüzü alayım, ölçü yanımda.

GOTTLIEB. — Benim için değil, şuradaki genç dostum için.

AYAKKABICI. — Şunun için mi?... Peki.

(Hinze bir iskemle üzerine oturur ve sağ bacağını uzatır.)

AYAKKABICI. — Nasıl olsun istiyorsunuz Müsyü?

HINZE. — İlkönce tabanları sağlam olsun, sonra kapakları kahverengi olsun, ve bilhassa dik dursun isterim.

AYAKKABICI. — Peki! *(Ölçü alır.)*, Tırnaklarınızı içeri çeker misiniz tırmalandım.

HINZE. — Fakat bana acele lâzım, çok çabuk bitirmelisin. *(Bacağı okşandığı için istemiyerek gurgurlamaya başlar.)*

AYAKKABICI. — Müsyü çok memnun oldu.

GOTTLIEB. — Evet, o çok neşelidir, mektepten daha yeni mezun oldu, koca haylaz.

AYAKKABICI. — Haydi hoşça kalın. *(Gider.)*

GOTTLIEB. — Tıraş olmak biraz bıyıklarını kestirmek istemez misin?

HINZE. — Katiyen! Böyle daha fazla hürmet uyandırabilirim, bu haltı yiyen kedilerde erkeklikten eser kalmadığını siz de pekâlâ bilirsiniz. Bıyıksız kedi iğrenç bir mahlûktur.

GOTTLIEB. — Tasarladığın şeyleri bır bilseydim.

HINZE. — Görürsün, şimdi birazcık damlarda gezeyim, yukarda güzel açık bir manzara var, hem bir güvercin yakalamak ihtimali de mevcut.

GOTTLIEB. — Mademki samimî dostumsun, sana bir şey tembih edeceğim, sakın yakayı ele verme emi?

HINZE. — Merak etme acemi değilim, haydi eyvallah. *(Gider.)*

GOTTLIEB, yalnız. — Tabiat bilgisinde, her zaman, kedilere itimat edilmiyeceğini, onların aslan cinsinden olduklarını yazar, benim de aslandan ödüm patlar. Fakat, ya kedi vicdansızsa, yaptırmak için son meteliğimi de harcamaya mecbur olduğum çizmeleriyle, başını alıp giderse, yahut onları yok ederse, yahut da ayakkabıcıya kendini sevdirip hizmetine girerse... Fakat onun kedisi var. Hayır, Hinze, kardeşlerim beni aldattılar, bir kere de seni tecrübe edeyim. Ne kadar asaletle konuştu, ne kadar heyecanlıydı... İşte orada damda oturuyor bıyıklarını temizliyor, asîl

dostum, bir dakikacık olsun senin yüksek ruhundan şüphe ettiğim için beni affet. *(Gider.)*

FISCHER. — Ne mânasız şey!

MÜLLER. — Bir kedinin daha iyi yürüyebilmesi için neden çizme lâzım gelsin?... Saçma!

SCHLOSSER. — Fakat, sanki karşımda sahici bir kedi varmış gibi.

LEUTNER. — Susun, sahne değişiyor!

(Sarayda Bir Salon)

(Kıral tacı ve asâsiyle Prenses.)

KIRAL. — Binlerce güzel prens, benim çok kıymetli kızım, seninle evlenmek istediler, ve tahtlarını taçlarını ayaklarına serdiler, fakat sen onlara hiç aldırmadın. Bunun sebebini söyler misin elmasım?

PRENSES. — Pek lûtufkâr beybabacığım; ben, her zaman, evlilik boyunduruğuna başımı sokmadan evvel, kalbimin bir şeyler duyması lâzım geldiğini zannediyordum; zira sevgiye dayanmıyan evliliğin, yeryüzünde hakikî bir cehennem olduğunu söylüyorlar.

KIRAL. — Haklısın sevgili kızım, ah, evet, evet sen çok doğru bir lâf söyledin: yeryüzünde bir cehennem! Keşki bu hususta tecrübem olmasaydı! Canım evlâdım, beni söyletme, bir dokun bin ah işit kâseyi fağfurdan. Annen rahmetli zev-

cem... Ah Prenses, bak bu ihtiyar halimde gözlerim yaşarıyor... İyi bir hükümdar karısıydı, tacını tarif edilmez bir vakarla taşırdı... Fakat bana hiç rahat huzur yüzü göstermedi, ne ise... Allah ona da hükümdar akrabalarına da gani gani rahmet eylesin.

PRENSES. — Haşmetmeap çok heyecanlanıyorsunuz.

KIRAL. — Hâtıralarım canlandı da... Aman sakın çocuğum, diz çökerek sana yalvarırım, evlenirken çok dikkat et... Bezi ve kocayı ışığa tutmadan satın alma lâfını yabana atmamalı, evet, bütün kitaplarda yer tutabilecek bir hakikat... Ne kadar ıstırap çektim! Hiçbir gün yoktu ki kavgasız geçsin, rahat uyuyamazdım, memleket idaresi işleriyle de lâyıkiyle meşgul olamazdım, hiçbir şey üzerinde düşünemez oldum, kitap okuyamazdım... her zaman rahatsız edilirdim... Bununla beraber ruhum rahmetli Klotilde, arasıra sana hasret çekiyor... gözlerim yanıyor... ben sahiden ihtiyar bir budalayım.

PRENSES, şefkatle. — Babacığım.

KIRAL. — Nasıl bir tehlike karşısında olduğunu düşündükçe, titriyorum, zira, kızım bir de âşık olursan, ah! O zaman görürsün, bu mevzu üzerine nice akıllı adamlar kalın kalın kitaplar yazmışlar... İşte o zaman senin bu aşkın, tekrar bedbaht olmana sebebiyet verebilir. En mesut, en ilâhî bir his bizi mahvedebilir, aşk sihirli bir bardağa benzer, ekseriya biz onunla zehiri âbıhayat gibi içeriz, sonra yatağımız göz yaşlarımızla

ıslanır, bütün ümitlerimiz elden gider, bizi teselli edecek hiçbir şey kalmaz... *(Boru sesi işitilir.)* Daha yemek vakti olmadı ki?... Şüphesiz sana âşık olmak istiyen, başka bir Prens daha... Dikkat et kızım sen benim biricik evlâdımsın, saadetin benim için ne kadar ehemmiyetli olduğunu bilemezsin. *(Kızını öper ve gider, parterde alkışlar.)*

FISCHER. — Oyun dediğin böyle olur, işte adamakıllı bir sahne.

SCHLOSSER. — Bana da dokundu.

MÜLLER. — Tam bir hükümdar.

FISCHER. — Fakat taçla gelmesinin hiç lüzumu yoktu.

SCHLOSSER. — Evet şefkatli bir baba rolüne pek uymıyor.

PRENSES, yalnız. — Prenslerden hiçbirinin, daha hâlâ kalbimi aşkla doldurmadığına aklım ermedi gitti. Babamın tembihleri her zaman aklımda, şüphesiz o, büyük bir hükümdar aynı zamanda da iyi bir baba, her zaman benim saadetimi göz önünde bulunduruyor; sık, sık hırs, öfke nöbetlerine tutulmasa! Fakat hayatta daima tatlıyla acı karışıktır, şimdi ben, ilimden ve sanattan başka hiçbir şeyle neşelenmiyorum, beni mesut eden sadece kitaplar.

(Prenses, Leander saray âlimi).

LEANDER. — Ne yaptınız bakalım haşmetli Kıraliçemiz?

PRENSES. — İşte bay Leander, yaptığım deneme... Ona «Gece Düşünceleri» ismini verdim.

LEANDER, okur. — Mükemmel! Hoş!... Ah! Gece yarısı saatin on ikiyi vurduğunu işitiyor gibi oluyorum. Ne zaman yazdınız?

PRENSES. — Dün öğle vakti yemekten sonra.

LEANDER. — Güzel düşünülmüş, sahiden güzel düşünülmüş! Fakat yüksek müsaadenizle: «Ay dünyaya hüzünle ışıklandırıyordu», eğer bir hürmetsizlik sayılmazsa, «dünyayı» demek lâzım geldiğini söyliyebilir miyim?

PRENSES. — Öyle olsun, bir dahaki sefere dikkat ederim. İnsana eser yaratmak bu kadar zorlaştırılmaz, bir yanlış yapmadan beş altı satır yazmak imkânsız.

LEANDER. — Bu, dilin kendine mahsus hususiyetlerinden biri.

PRENSES. — Hisler, incelikle ve hassasiyetle sunulmamış mı?

LEANDER. — Hayret! Bir kadın kafasından böyle şeylerin çıkabileceğine insan zor inanıyor.

PRENSES. — Şimdi ayışığında tabiatın görünüşünü tasvir etmeyi, tecrübe edeceğim. Siz de bu fikirde değil misiniz?

LEANDER. — Hiç şüphesiz daima ileri gidiyorsunuz, daima daha yükseklere hamleler yapıyorsunuz.

PRENSES. — Bir piyes de yazmaya başladım: «İnsanlardan nefret eden bedbaht, yahut, Kaybolan huzur ve tekrar elde edilen mâsumiyet!»

LEANDER. — Yalnız isimleri bile büyüleyici.

PRENSES. — Sonra, korkunç hayaletler, periler, cadılarla dolu bir şey kaleme almak için de kendimde tarif edilmez bir heves duyuyorum... Dediğiniz gibi dil hataları olmasa!

LEANDER. — Aldırmayınız onlar kolayca düzeltilir.

(Oda hizmetçisi içeri girer.)

ODA HİZMETÇİSİ. — Prens von Walsinki geldi, haşmetli Kıralımıza hürmetlerini sunmak istiyor. *(Gider.)*

LEANDER. — Bana müsaade ediniz. *(Gider.)*

Prens Nathanael von Walsinki, Kıral.

KIRAL. — İşte Prens, kızım, gördüğünüz gibi pek genç ve sade bir çocuk... *(Diğer taraftan.)* Uslu ve terbiyeli dur kızım, o, fazla sayılan bir Prens, toprakları buradan çok uzaklarda, bir göz gezdirdim haritamda onları bulamadım. ona şayanı hayret bir hürmetim var.

PRENSES. — Sizi tanımak zevkine nail olduğumdan dolayı memnunum.

NATHANAEL. — Güzel Prenses, güzelliğinizin şöhreti, bütün dünyaya destan olmuş, ben

de buraya, yüzünüzü görmek saadetine erişmek için, çok uzak diyarlardan geldim.

KIRAL. — Şaşılacak şey, ne kadar çok memleket ve kırallıklar varmış! İnanmazsınız, kızımın izdivacına talip olmak için, buraya binlerce veliaht geldi, bilhassa hava iyi olduğu zaman düzünesiyle birden gelir... Hele siz... Affedersiniz topoğrafya çok karışık bir ilim... memleketiniz hangi tarafa düşüyor acaba?

NATHANAEL. — Haşmetli Kıral Hazretleri, buradan hareket edince, ilkönce büyük caddeden aşağıya inersiniz, sonra sağa dönünüz, bir zaman böyle yolunuza devam ediniz, önünüze bir dağ çıkar, hemen sola sapınız, sonra denizden yolunuza devam edersiniz, eğer rüzgâr müsaitse, daima şimale doğru yol alırsınız; böylece yolculuk iyi geçtiği takdirde, bir buçuk seneye yakın bir zamanda benim ülkeme gelirsiniz.

KIRAL. — Vay canına! Bunu saray âliminden sorup öğreneyim... Galiba siz, şimal kutbuna, zodyaklara, buna benzer şeylere yakınsınız.

NATHANAEL. — Vallahi bilmem.

KIRAL. — Belki de vahşilerle komşusunuz.

NATHANAEL. — Affınızı rica ederim ama, bütün tebaam ehlîdir.

KIRAL. — Fakat siz müthiş uzaklarda oturuyor olmalısınız, bir türlü neresi olduğunu bulup çıkaramıyorum.

NATHANAEL. — Daha henüz benim topraklarımın tam bir haritası yapılmadı, her gün

yeni yeni topraklar keşfetmek ümidindeyim, bu şekilde komşu çıkmamızın ihtimali çok.

KIRAL. — Mükemmel bir şey olurdu! Yolumuz üzerinde daha topraklar olsaydı keşfetmek için size yardım ederdim. Komşumuzla pek o kadar dostluğum yok o çok ehemmiyetli araziye malik, bütün kuru üzüm oradan geliyor, bu yerlerin benim olmasını pek isterdim. Bir şey daha, mademki siz çok uzaklarda oturuyorsunuz, söyleyin bakalım bizim dilimizi bu kadar fasih nasıl konuşabiliyorsunuz?

NATHANAEL. — Susunuz!

KIRAL. — Ne dediniz?

NATHANAEL. — Susunuz! Susunuz!

KIRAL. — Anlamıyorum.

NATHANAEL, yavaş sesle ona. — Canım üzerinde fazla durmayınız, zira seyirciler sonunda gayritabiî bir şey olduğunun farkına varacaklar!

KIRAL. — Zarar yok, önce alkışladılar, şimdi yutsunlar.

NATHANAEL. — Görüyorsunuz ya, piyesin hatırı için sizin dilinizi konuşuyorum, yoksa hakikaten tuhaf.

KIRAL. — Ya öyle mi?... Geliniz bakalım Prens sofra hazır.

(Prens, Prensese refakat eder, Kıral önde çıkarlar.)

FISCHER. — Piyeste müthiş gayritabiîlikler var!

SCHLOSSER. — Kıral da karakterine hiç sadık kalmıyor.

LEUTNER. — Sahnede her zaman tabiî olmalı; Prensin de yabancı bir dil konuşması, yanında da bir tercüman bulunması lâzımdı, Prenses de dil hataları yapmalıydı, yanlış yazdığını itiraf etmedi mi?

MÜLLER. — Tabiî! Tabiî... Hepsi uydurma aptalca şeyler, yazar her zaman biraz evvel söylemiş olduğu şeyi unutuyor.

(Meyhanede Bir Sahne)

Lorenz, Kunz, Michel, bir tahta sıra üzerinde otururlar. Meyhaneci.)

LORENZ. — Biraz sonra kalkıp gitmem lâzım, eve kadar yolum epey uzun.

MEYHANECİ. — Siz Kıralın tebaasından mısınız?

LORENZ. — Evet... Ya sizin hükümdarınızın ismi ne?

MEYHANECİ. — Ona sadece Popanz derler.

LORENZ. — Çok acayip bir lâkap bu, onun başka ismi yok mu?

MEYHANECİ. — Kanun neşrettiği zamanlar, ona: Halkın iyiliği için kanun istiyor derler.

Galiba asıl ismi Kanun, çünkü bütün dilekçeler daima ona sunulur, o pek müthiş bir adamdır.

LORENZ. — Bir kırala tâbi olmayı tercih ederim doğrusu, bir kıral ne kadar olsa daha kibardır. Popanz'ın çok merhametsiz olduğunu söyliyorlar.

MEYHANECİ. — Pek o kadar merhametli değil, evet bu doğru, buna mukabil o adaletin ta kendisi. Hem ona yabancı memleketlerden dâvalar da gelir o bunları halleder.

LORENZ. — Onun hakkında fevkalâde şeyler anlatıyorlar, her türlü hayvan kılığına girdiğini söylüyorlar.

MEYHANECİ. — Evet doğru, o bu şekilde tanınmadan etrafı dolaşır, ve tebaasının ne düşündüğünü araştırır, bunun için, hiçbir kediye, hiçbir yabancı köpeğe, veyahut ata emniyet etmeyiz, zira bunların, hükümdarımız olabileceğini daima göz önünde bulundururuz.

LORENZ. — Biz bu bakımdan da sizden daha iyiyiz, bizim kıralımız, hiçbir vakit, taçsız, cüppesiz ve asâsız sokağa çıkmaz, biz onu bin fersah yoldan tanırız... Haydi hoşça kalın. *(Gider.)*

MEYHANECİ. — Şimdi memleketine gitti bile.

KUNZ. — Sınırlar bu kadar yakın mı?

MEYHANECİ. — Yakın ya, şu ağacı görüyor musun, işte o Kırala ait, biz onun memleketinde bütün olup bitenleri buradan görebiliriz, sonra dahası da var, benim geçimim bu sınırlar-

dan, eğer, oradan gelen asker kaçakları olmasaydı, çoktan top atmıştım, hemen, hemen her gün birkaç tane gelir.

MICHEL. — Askerlik hizmeti bu kadar zor mu?

MEYHANECİ. — Zor değil ama kaçmak çok kolay, bilhassa yasak sıkı olduğu için, keratalar dehşetli bir kaçmak hevesine kapılıyorlar... İşte bak bahse girer misin, bir tane daha geliyor!

(Bir er koşarak gelir.)

ER. — Meyhaneci başı bir şişe bira ver bakalım, çabuk!

MEYHANECİ. — Siz kimsiniz?

ER. — Bir asker kaçağı.

MICHEL. — Zavallı adamcağız belki de çocuklarının hasretine dayanamamıştır, kusuruna bakma hemşerim.

MEYHANECİ. — Parası olan birayı içer. *(İçeri girer.)*

(İki sipahi dörtnala gelir, ve attan inerler.)

BİRİNCİ SİPAHİ. — Çok şükür ulaşabildik hele.

ER. — Sınırlar buracıkta çok yakın.

İKİNCİ SİPAHİ. — Evet, Allaha şükür... Keratanın yüzünden hayvanları öyle bir sürdük ki, Meyhaneci başı bira!

MEYHANECİ, elinde birkaç bardakla. — Buyurun baylar, güzel soğuk bira, görüyorum üçünüz de hararetten ölüyorsunuz.

BİRİNCİ SİPAHİ. — Ulan kerata şerefine!

ER. — Çok teşekkür ederim, ben gideyim atlarınızı tutayım.

İKİNCİ SİPAHİ. — Kerata hamarat! Sınırların uzakta bulunmadığı çok iyi, yoksa askerlik tahammül edilmez bir şey olurdu.

BİRİNCİ SİPAHİ. — Haydi bakalım artık dönmemiz lâzım. Eyvallah kaçak, talihin açık olsun! *(Tekrar atlara binip uzaklaşırlar.)*

MEYHANECİ. — Siz burada mı kalacaksınız?

ER. — Hayır kalmıyacağım, komşu hükümdara gidip kendimi askere aldırmam lâzım.

MEYHANECİ. — Tekrar kaçtığın zaman gene bana uğramayı unutma.

ER. — Tabiî unutmam!... Hoşça kal!... *(Tokalaşırlar, er ve müşteriler giderler, meyhaneci içeri girer.)*

(Perde iner.)

FISCHER. — Piyes gittikçe acayipleşiyor... Canım bu son sahnenin ne lüzumu vardı?

LEUTNER. — Hiç lüzumu yoktu, tamamiyle fuzuli; oyuna yeni bir mânasızlık sokmak için, insan kediyi tamamiyle gözden kaybediyor, hiçbir dayanak noktası kalmıyor.

SCHLOSSER. — Ben nasılım biliyor musunuz? Hani tıpkı sarhoş olduğum zamanlardaki gibi.

MÜLLER. — Acaba piyes hangi asıra ait?.. Bu sipahilerin yeni bir uydurmasyon olduğu meydanda.

SCHLOSSER. — Biz buna tahammül etmemeliydik, şiddetle tepinmeliydik. Şimdi büsbütün karıştı, neredeyiz nerede kaldık hiç belli değil.

FISCHER. — Sonra aşk da yok! İçerisinde kalbe hayale hitabeden hiçbir şey yok.

LEUTNER. — Gene böyle acayip bir şey zuhur ederse, ben kendi hesabıma tepinmeğe başlıyacağım.

WISENER, komşusuna. — Piyes şimdi benim hoşuma gitmeğe başladı... Sihirli Kaval'ı[1] iyi taklidetti.

---

1 Sihirli Kaval, Mozart'ın eserlerinden bir opera.

WIESENER. — Bilhassa sipahiler çok hoşuma gitti... Ekseriya sahneye at çıkarmaya pek cesaret etmezler... Neden olmasın? Atlar insanlardan daha anlayışlıdırlar... Yeni piyeslerdeki bazı insanları görmektense, güzel bir at seyretmeyi tercih ederim.

KOMŞU. — Kotzebue'deki arapları hatırlıyor musun?... Bir at aşağı yukarı bir arap demektir.

WIESENER. — Sipahiler hangi ordudandırlar bilmiyor musunuz?

KOMŞU. — Adamakıllı seyredemedim ki... Çok çabuk gittiler yazık, böyle sipahili bütün bir piyes görmesini isterdim... Sipahi alayına bayılırım.

LEUTNER, Böttichere'e. — Bütün bunlara ne dersin?

BÖTTICHER. — Kedi rolündeki adamın o harika oyunu, hâlâ aklımdan çıkmıyor... Rolünü ne kadar iyi benimsemiş efendim! Ne incelik! Ne görüş! Ne kıyafet!

SCHLOSSER. — Doğru! Sanki sahiciymiş gibi, onda iri bir kedi hali var.

BÖTTICHER. — Maskesi, giyinişi desem daha iyi olur, onu gayet tabiî bir şekilde kibar gösteriyor, bu ifade ona çok uygun. Hay Allah razı olsun bu vesileyle antikleri hatırladım! Antiklerin bütün rolleri istisnasız maskeyle oynadıklarını biliyorsunuz. Athenaus'da, Polluks'da ve daha başkalarında olduğu gibi. Görüyorsunuz ya, her şeyi tam mânasiyle bilmek zor, çünkü, bun-

ları insan bizzat kendisi okuması lâzım, böyle izahat vermek icabettiği zaman, faydası olur. Pausaunias'tan zor bir bahis...

FISCHER. — Rica ediyoruz, hani bize kediden bahsedecektiniz?

BÖTTICHER. — Evet sahi... Şöyle bir ilâve ettim, hepinize rica ediyorum bunu bir parantez olarak kabul edin... Evet gene kediye gelelim... Onun siyah kedilerden olmadığına dikkat ettiniz mi? Hayır, bilâkis bembeyaz, sadece birkaç siyah lekesi var, bu onun iyi kalbliliğini mükemmel bir şekilde ifade ediyor, aynı zamanda, piyesin akışını, uyandırmak istediği ruh haletini, bu post üzerinde görebiliriz.

LEUTNER. — Yalan değil.

FISCHER. — Perde gene açılıyor.

PERDE II

(Köylü Odası)

(Gottlieb, Hinze ikisi de bir masanın başına oturmuşlar yemek yerler.)

GOTTLIEB. — Nasıl yemek hoşuna gitti mi?

HINZE. — Çok iyi, çok güzel.

GOTTLIEB. — Vakit geçmeden kaderim belli olmalı, zira ne yapacağımı şaşırmış bir haldeyim.

HINZE. — Birkaç gün daha beklemek lâzım, biraz sabrediniz, insana talih gökten zembille inivermez... Benim güzel efendim, talih insana yalnız kitaplarda böyle çabuk güler, yoksa sahici dünyada bu kadar çabuk olmaz.

FISCHER. — Bak dinle, kedi sahici dünyadan dem vurmak cüretini gösteriyor! Nerdeyse kalkıp gideceğim, yoksa çıldırırım.

LEUTNER. — Müellifin istediği şey de bu galiba.

MÜLLER. — Çıldırmak, mükemmel bediî bir zevk olsa gerek, itiraf etmek lâzım.

GOTTLIEB. — Sevgili Hinze'm, bu kadar tecrübeyi, bu kadar aklı nereden bulduğunu bir kere anlıyabilsem.

HINZE. — Bütün gün mangalın altında yatmanın ve gözleri kapamanın boşuna mı olduğunu zannediyorsun?... Ben orada sessiz sedasız bilgi edindim. Akıl gizli göze görünmeden serpilir kuvvet bulur, işte ancak o zaman insan, bazan böyle zorlu işlere burnunu sokmak isteyince biraz tecrübe sahibi olmuş olur... Bir zahmet et de boynumdan şu peçeteyi çözüver.

GOTTLIEB, çözer. — Afiyetler olsun!... *(Öpüşürler.)*

HINZE. — Bütün kalbimle teşekkür ederim.

GOTTLIEB. — Çizmeler ne kadar da güzel oturdular? Çok sevimli minicik ayakların var.

HINZE. — Bizler hep parmaklarımızın üzerinde yürürüz de ondan, sen de tabiat bilgisinde bunu okumuşsundur.

GOTTLIEB. — Sana karşı büyük bir saygı duyuyorum... çizmelerinden olacak.

HINZE, omuzuna bir avcı çantası takar. — Artık gidiyorum bak kendime bir de ipten torba yaptım.

GOTTLIEB. — Bütün bunlar ne için kuzum?

HINZE. — Bırak beni, şimdi ben bir avcıyım, anladın mı?... Sopam nerede?

GOTTLIEB. — Burada.

HINZE. — Haydi Allaha ısmarladık.

GOTTLIEB. — Avcı mı?... Bir türlü bu adamı anlıyamadım gitti... *(Gider.)*

(Geniş Bir Tarla)

HINZE, sopa, avcı çantası, ve torbayla. — Hava enfes! Ne de güzel sıcak bir gün, sonra birazcık şuraya güneşe uzanmalıyım. *(Torbasını bir tarafa atar.)* Talihim açık olsun!... İstediğin kadar kurnazca plânlar kur, inatçı talih perisi kolay kolay yardım etmez, daima ölümlü insanların akıllarını karıştırmaktan haz duyar, bunları düşündükçe bütün cesaretim kırılıyor. Sakin ol kalbim, bir krallık zahmete değer, biraz çalışmak terlemek lâzım! Yakınlarda köpek filân olmasa bari, bu mahlûkları gözüm görmesin, hiç itibar etmediğim bir ırk, çünkü, en kötü şartlar altında bile, insanların esaretine memnuniyetle katlanıyorlar; yaltaklanmaktan ve ısırmaktan başka bir şey bilmezler; bir mecliste takınılması elzem olan tavır ve hareketlerden hiç haberleri yoktur... Daha bir şey yakalamadık... *(Bir avcı şarkısı tutturur.)* Tarladan sessizce geçtim... *(Yakındaki çalılıklardan bir bülbül ötmeye başlar.)* Hele bakın çalılıklar mugannisi ne mükemmel ötüyor... kim bilir tadı ne güzeldir! Bu dünyada büyük adam olmalı, onlar istedikleri kadar bülbül ve tarlakuşu yiyebilirler, cidden bahtiyar insanlar... Biz zavallılar, sadece şarkısiyle kanaat etmek mecburiyetindeyiz, tabiat güzellikleriyle; o, sihirli tatlı ahenkle... Huy canın altında, yemek arzusuna kapılmadan hiçbir kuşun şarkısını dinliyemem. Tabiat, tabiat, neden beni en ince hislerimin ortasında rahatsız ediyorsun, beni neden böyle yarat-

tın?... İşte bak, oracığa konmuş, kendimi zor tutuyorum, çizmelerimi atıp hemen şu ağaca tırmansam... *(Parterde ayak vuruluyor.)* Bülbül zorlu, bu savaş müziği onu susturamadı; kim bilir ne lezzetlidir, tatlı rüya, avlanmayı bile unuttum... Hakikaten hiçbir şey yakalıyamıyorum... Kim geliyor oradan?

(İki âşık sahneye girer.)

ERKEK. — Bülbülü işitiyor musun hayatım?

KADIN. — Sağır değilim azizim.

ERKEK. — Tabiatın bütün ahengiyle böyle etrafımda toplanmış olduğunu, her perdesi aşkımın itirafını tekrarladığını, üzerime güzel kokular serpmek için tekmil gökyüzünün bana doğru eğilmiş olduğunu gördüğüm zaman kalbim hazdan kanatlanacak gibi oluyor.

KADIN. — Dalga geçiyorsun sevgilim.

ERKEK. — Kalbimin en tabiî hislerine dalga deme! *(Önünde diz çöker.)* Bak burada bu berrak semanın karşısında sana yemin ediyorum...

HINZE, nezaketle ilerliyerek. — Affedersiniz dostlarım başka bir yere zahmet buyrulmaz mı? Siz burada tatlı muhabbetinizle bir avlanmaya mâni oluyorsunuz.

ERKEK. — Güneş, toprak daha başka ne varsa şahidim olsun, sen benim için topraktan, güneşten bütün unsurların hepsinden daha kıymetlisin... Bir arzunuz mu var dostum?

HINZE. — Şey, ay, size çok rica ediyorum.

ERKEK. — Barbar herif sen kimsin ki, aşkımı yemin ederken gelip ortadan bölüyorsun? Sen galiba insanlıkla alâkası olmıyan başka bir cinstensin.

HINZE. — Biraz düşünseniz...

KADIN. — Acık bekleyiniz kardeşim, görüyorsunuz ya, âşık dizleri üzerine çökmüş, sarhoş gibi kendinden geçmiş bir halde.

ERKEK. — Bana inanmıyor musun?

KADIN. — Ah! Daha ağzından hiçbir lâf çıkmadan evvel sana inanmamış mıydım?... *(Muhabbetle ona doğru eğilir.)* Sevgilim!... Ben... seni seviyorum! Hem de nasıl tarif edemem!

ERKEK. — Deli mi oldum?... Delirmedimse bile, böyle birden bire gelen bu muazzam saadetin karşısında, ben sefil ben iğrenç mahlûk neden delirmiyorum?... Artık yeryüzünde değilim; bana dikkatle bak sevgilim, söyle bana, acaba güneşte miyim?

KADIN. — Kollarımdasın, onlar seni bir daha bırakmıyacaklar.

ERKEK. — Oh! Gel, bu geniş tarla, hislerimiz için çok dar, en yüksek dağın tepesine tırmanıp, bütün tabiata ne kadar bahtiyar olduğumuzu söylemeliyiz... *(Mest olmuş bir halde hızla çıkar giderler, parterde alkışlar ve bravo sesleri.)*

WIESENER, alkışlarken. — Âşık çok heyecanlı oynadı... Eyvah! Alkışlarken elime öyle hızlı vurmuştum ki kabarmış.

KOMŞU. — Sen memnun olduğun zaman hep böyle kendini tutamazsın.

WIESENER. — Sahi ben hep böyleyim.

FISCHER. — Ah, nihayet kalbe hitabeden bir şey gördük... İnsanın hoşuna gidiyor!

LEUTNER. — Sahnede, hakikaten çok güzel, hatip gibi konuştular.

MÜLLER. — Acaba bu, piyesin heyeti umumiyesi için, lüzumlu bir sahne miydi dersin?

SCHLOSSER. — Heyeti umumiye filân umurumda bile değil... Ağlarım işte o kadar; ilâhî bir sahneydi bu.

HINZE. — Dünyada âşıklar da işe yarıyorlarmış meğersem, aşağıkileri şiire boğdular ve patırdılar kesildi... Bir daha da başlamaz inşallah... Hiçbir şey avlıyamadım gitti. *(Tuzak gibi kurduğu torbaya bir tavşan girer, kedi hemen atlar torbanın iplerini çeker.)* Hele bak dostum, bir av, biz bununla aşağı yukarı kardeş sayılırız; evet zaman böyle, akraba akrabaya karşı, kardeş kardeşe karşı, insan dünyada ilerlemek isterse karşısına çıkanları yok etmesi lâzım... *(Tavşanı torbadan alır av çantasının içine kor.)* Aman sakın! Dur! Dur! Avı kendim yememiye çok dikkat etmeliyim, iştahım gelmemek için çabuk çantayı kapamam lâzım... Ayıp! Utan Hinze... Kendini ve arzularını bütün mahlûkların saadetine feda etmek asaletin şanından değil midir? Biz zaten dünyada bunun için yaşıyoruz, yoksa doğmamış olmak daha hayırlıdır. *(Gitmek ister şiddetli alkışlar ve bis sesleri, son güzel parçayı bir daha*

söylemeye mecbur olur, sonra hürmetle eğilir ve tavşanı alır gider.)

FISCHER. — Ne asîl bir adam!

MÜLLER. — Ne kadar da insani düşünüyor!

SCHLOSSER. — İşte insan bu şekilde ıslah olabilir... Fakat böyle soytarılıklar görünce de, içimden bir temiz dayak atmak geliyor.

LEUTNER. — Ben de efkârlandım... Bülbül... Âşıklar... Son söz... Piyeste hakikaten güzel parçalar var!

(Sarayda Geniş Salon)

(Büyük bir toplantı, Kıral, Prenses, prens Nathanael, Aşçı gala kıyafetinde.)

KIRAL, tahtta oturmakta. — Buraya gel aşçıbaşı, şimdi sırası geldi, konuş ve cevap ver; bu işi bizzat incelemek istiyorum.

AŞÇI, bir dizinin üzerine çöker. — Haşmetmeap en sadık hizmetkârınıza emretmek lûtfunda bulununuz.

KIRAL. — Bütün memleketin ve sayısız vatandaşların yükünü omuzlarında taşıyan bir Kıralı, neşelendirmek için ne kadar uğraşılsa gene azdır dostum. Zira o, canı sıkkın zamanlarında, kolayca müstebit bir canavar olabilir, fakat neşe neşeyi çeker, ve neşe de bütün filozofların fikirlerine

göre, insanı iyiliğe sevk eder, buna mukabil melânkoli, ahlâksızlık sayılır, çünkü bütün ahlâksızlıklara yol açar. Sorarım sana, bir hükümdarın mizacını, aşçının ellerinden başka, hangi kuvvet ayarlıyabilir... Tavşanlar ne kadar mâsum hayvânlardır değil mi? Benim en sevdiğim taam... Ben bu hayvancığın sayesinde, memleketimin iyiliği için çalışmaktan hiç bıkmam... İşte, bu tavşanın da kıtlığına kıran girmiş!... Domuz yavrusu her gün domuz yavrusu... Hain! Artık bundan bana gına geldi.

AŞÇI. — Hükümdarım, beni dinlemeden mahkûm etmeyiniz, Allah şahidim olsun ben bu sevimli beyaz hayvancıkları ele geçirmek için ne zahmetlere katlandım, hattâ yüksek fiatlerle dahi satın almaya razı oldum... fakat bir türlü bulmak mümkün olmadı... Eğer bu tavşanlardan bir tane ele geçirirsem, kölenizin sevgisinden hâlâ şüphe eder misiniz?

KIRAL. — Bu kurnazca sözleri bir tarafa bırak da, defol git mutfağa, orada, hareketlerinle kıralını sevdiğini ispat et... *(Aşçı gider.)* Prens Hazretleri, kızım, şimdi sizlerle meşgul olabilirim... Öğrendiğime göre kıymetli Prens Hazretleri, kızım sizi sevmiyor, ve sevmesinin de imkânı yok. Akılsız, hiç mâkul olmıyan bir çocuk, fakat, elbette kendince birtakım sebepler olmalı, artık o kadar aklı vardır zannedersem... Bu hususta çok endişeliyim, bütün derdim, kederim, düşüncem hep bu kız. Ben öldükten sonra bunun hali ne olacak diye düşünüyorum, ve bu ihtiyar

halimde gözlerimden yaşlar boşanıyor... Ona, evde kalacaksın, şimdi seni istiyenler varken, bir tane yakala, diye binlerce defa söyledim! Beni dinlemek istemiyor ama başına gelecekler var.

PRENSES. — Babacığım...

KIRAL, ağlıyarak ve hıçkırarak. — Git! Nankör; itaatsiz evlât... Sen bu söz dinlememezliğinle, ak saçlı başıma neler getireceksin... Sen beni, ah! Vaktinden çok evvel mezara sokacaksın... *(Tahtına abanır, yüzünü cüppesiyle kapatarak yüksek sesle ağlar.)*

FISCHER. — Canım, bu Kıral da karakterlerine hiç sadık kalmıyor ki.

(Bir oda hizmetçisi içeri girer.)

ODA HİZMETÇİSİ. — Haşmetmeap, yabancı bir adam dışarda, zatışahanelerinin kendisini kabul buyurmalarını rica ediyor.

KIRAL, hıçkırıklar içersinde. — Kimmiş o?

ODA HİZMETÇİSİ. — Af buyurunuz hükümdarım, bu sualinize cevap veremiyeceğim. Beyaz uzun bıyıklarına bakılırsa, bir ihtiyar olması icabediyor, ve tekmil yüzünün tüylerle kaplı bulunması bu zannı kuvvetlendiriyor, fakat buna mukabil, öyle canlı genç gözleri, ve her işe hazır çevik bir vücudu var ki, insanı şüpheye düşürüyor. Hali vakti yerinde bir adama benziyor, ayaklarındaki bir çift çizme de bunu gösteriyor, kılığından kıyafetinden anladığıma göre, bir avcı olmak ihtimali fazla.

KIRAL. — Al onu içeriye, merak ettim bakayım ne biçim şey.

(Oda hizmetçisi gider ve hemen Hinze ile beraber tekrar gelir.)

HINZE. — Zatıhaşmetmeaplarının yüksek müsaadeleriyle, kont Karabas, size bir tavşan hediye etmek cesaretinde bulunuyor.

KIRAL, son derece memnun. — Bir tavşan mı?... Gördünüz mü nasıl?... Kader benimle tekrar barıştı!... Bir tavşan ha?

HINZE, av çantasından tavşanı çıkarır. — Buyurunuz ulu hâkanım.

KIRAL. — Prens, asâmı bir dakikacık tutuverin.... *(Tavşana dokunur.)* Yağlı! Adamakıllı yağlı! Kont kimden dediniz?

HINZE. — Karabas'tan.

KIRAL. — Aman Yarabbi, mükemmel bir adam olmalı, onu yakından tanımalıyım... Kim bu adam, sizlerden onu tanıyan var mı? Ne için kendini saklıyor?... Böyleleri ikram ederse, bize ne kadar yakışır! Sevincimden ağlıyacağım: Bana bir *Tavşan* gönderiyor!... *(Oda hizmetçisine.)* Al onu çabuk götür aşçıya ver. *(Hizmetçi alır gider.)*

NATHANAEL. — Yüksek müsaadenizle ben çekileyim.

KIRAL. — Evet sahi sevincimden az kalsın unutuyordum, güle güle Prens, başka taliplere yol açın, ne yapalım kısmet böyleymiş... Haydi güle güle, eve kadar yolunuz açık olsun.

(Prens elini öper ve gider.)

KIRAL, bağırarak. — Çocuklar! Tarihçim buraya gelsin!

(Tarihçi gelir.)

KIRAL. — Gelin dostum, gelin, cihan tarihimiz için malzeme var. Defterinizi beraber getirdiniz mi?

TARİHÇİ. — Evet hâkanım.

KIRAL. — Oraya çabuk yazın, şu günde şu tarihte *(Bugünün tarihi ne ise)* kont Karabas, armağan olarak çok nefîs bir tavşan yolladı.

(Tarihçi oturur yazar.)

KIRAL, anno currentis. — Yazmayı unutma... Her şeyi düşünmem lâzım yoksa hep ters iş görürler. *(Boru sesi işitilir.)* Oh ne iyi yemek de hazır, gel kızım ağlama, bu Prens olmazsa başkası olsun... Avcıbaşı zahmetine çok teşekkür... Yemek salonuna kadar bizimle beraber gelmez misin. *(Giderler, Hinze takibeder.)*

LEUTNER. — Şimdi patlıyacağım, kızına karşı bu kadar şefkat gösteren, ve bizi de ağlamalı eden baba nerede kaldı?

FISCHER. — Beni kızdıran şey de, piyeste hiç kimsenin kediye şaşmaması, Kıral, herkes onu gayet tabiî görüyor.

SCHLOSSER. — Bu acayip şey kafamı allak bullak etti.

(Sarayda Yemek Salonu)

(Kurulmuş büyük bir sofra, boru trampete sesleri arasında, Kıral, Prenses, Leander, Hinze, başka daha kibar misafirler, Hanswurst, girerler, servis yapan sofracılar.)

KIRAL. — Oturalım yoksa çorbamız soğur!... Avcıya yer ayrıldı mı?

BİR HİZMETKÂR. — Evet haşmetmeap, şurada soytariyle beraber küçük masada yiyecek.

HANSWURST, Hinze'ye. — Oturalım çorba soğumasın.

HINZE, oturur. — Kiminle yemek yemek şerefine nail oluyorum?

HANSWURST. — İnsan neyse odur bay avcı, hepimiz aynı şeyin ustası olamayız. Ben zavallı sürülmüş bir mülteciyim. Çok seneler evvel zeki olan, nükteli sözler söyliyen, sonra aptallaşan, fakat şimdi yabancı memlekette tekrar işe alınan, orada yeniden birkaç zaman için zeki geçinen bir adam.

HINZE. — Hangi memlekettensiniz acaba?

HANSWURST. — Maalesef sadece bir Almanım, vatandaşlarım bir zamanlar şakayı yasak etmek ve yapanları da cezalandırmak ferasetini gösterdiler; bana her gördükleri yerde tahammül edilmez iğrenç isimler veriyorlardı; bayağı, terbiyesiz, acayip gibi... Bana gülen de tıpkı benim gibi takibediliyordu; ben de burada sürgünde böyle gurbet gurbet gezmeye mecbur oldum.

HİNZE. — Zavallı adam!

HANSWURST. — Dünyada çok acayip meslekler var bay Avcı; aşçılar herkesin boğazından geçinir, terziler gururları okşıyarak, ben de insanları güldürerek; onlar gülmezlerse ben açlıktan ölmeye mahkûm olurum.

(Parterde mırıltılar, bir soytarı bir soytarı.)

HİNZE. — Sebze ben yemem.

HANSWURST. — Neden? Aptal olmayın girişin bakalım.

HİNZE. — Size lâhanayı midem kaldırmıyor, diyorum.

HANSWURST. — Bilâkis bana pek lezzetli geldi, elinizi verin, sizi daha yakından tanımak isterim avcıbaşı.

HİNZE. — Buyurun.

HANSWURST. — Mert bir Almanın elini sıkıyorsunuz, bazı hemşerilerim gibi Alman olmaktan utanmam.

(Kedinin elini kuvvetle sıkar.)

HİNZE. — Miyav, miyav! *(Kabarır, hırlar ve soytarıyı tırmalar.)*

SOYTARI. — Ay! Ay! Ay! Allah cezanızı versin! Avcı... *(Kalkar ağlıyarak Kırala gider.)* Haşmetmeap avcı merhametsiz bir adam, bakınız yüzümde beş parmağının izini bıraktı.

KIRAL, yerken. — Acayip... Haydi git yerine otur... Bir daha ona el verirken eldiven tak.

SOYTARI. — İnsan kendini sizden korunmalı.

HINZE. — Siz de neden elimi o kadar kuvvetle sıktınız? Mertliğinizle beraber yerin dibine geçin!

HANSWURST. — Tıpkı bir kedi gibi tırmalıyorsunuz.

(Hinze hain, hain güler.)

KIRAL. — Bugün ne oldu canım? Neden sofrada adamakıllı konuşulmıyor? Eğer ruhum biraz gıdalanmazsa yediğim lokmanın tadını hiç duymam... Saray âlimi size ne oldu bugün, dilinizi mi yuttunuz yoksa?

LEANDER, yiyerek. — Haşmetli Kıral Hazretleri emir buyururlar.

KIRAL. — Güneş yeryüzünden ne kadar uzaktır?

LEANDER. — 2.400.071 fersah.

KIRAL. — Ya seyyarelerin çizdikleri daire ne kadar?

LEANDER. — Yüz bin milyon fersah.

KIRAL. — Yüz bin milyon!... Böyle büyük rakamlar işitmek kadar başka hiçbir şey bana zevk vermez... Milyonlar, trilyonlar insanı düşündürüyor... Yüz milyon ne kadar da çok!

LEANDER. — İnsan zekâsı sayılarla artar.

KIRAL. — Söyle bakalım, yıldızları samanyollarını, sis tabakalarını, ve bütün patırdıyı gürültüyü bir arada hesaplarsak, tekmil kâinatın hacmı ne kadar olur?

LEANDER. — Bu, hesaba hiçbir vakit sığmaz.

KIRAL. — Sığdırırsın yoksa... (*Asâsiyle tehdidederek.*)

LEANDER. — Bir milyonu, vahit olarak alırız, sonra aldığımız bu bir milyon vahiti de, aşağı yukarı, on defa yüz bin milyonla çarparız...

KIRAL. — Düşünün çocuklar, düşünün! Dünya denilen şeyin bu kadar büyük olabileceği kimin aklına gelir? Fakat, bu, kafayı adamakıllı çalıştırıyor!

HANSWURST. — Bu tabak dolusu pilâv bana daha âli görünüyor.

KIRAL. — Ne demek istiyorsun soytarı?

HANSWURST. — İnsan böyle muazzam sayıları hiçbir vakit düşünemez, zira en yüksek sayı eninde sonunda, gene en küçük sayı demektir. Mevcut olan bütün sayıları sayabilmek lâzım; ben meselâ beşten yukarısını sayamam.

KIRAL. — Bunda da bir hakikat yok değil... Âlim efendi kaç tane sayı var acaba?

LEANDER. — Çok, namütenahi.

KIRAL. — Çabuk en yüksek sayıyı söyleyiniz.

LEANDER. — En yüksek sayı denen bir şey asla yoktur, zira en yükseğine daima yeniden ilâve etmek mümkündür, insan zekâsı burada hiçbir sınır tanımaz.

KIRAL. — Bu insan zekâsı hakikaten fevkalâde bir şey.

HINZE. — Burada soytarı olmak çok acı.

HANSWURST. — Yeni bir şey söylemenin imkânı yok, herkes bu mesleğe burnunu sokuyor.

LEANDER. — Hükümdarım, soytarı böyle şeylerden asla anlamaz, zatı şahanelerinin onun bu zevksiz şakalariyle nasıl kendilerini eğlendirdiklerine şaşıyorum. Almanyada bile ondan usanmışlar, halbuki siz onu, Ütopya'ya, binlerce en mükemmel, en zarif, eğlencelerin bulunduğu bu yere lâyık gördünüz. Bilâkis onu defetmek lâzım, zira siz zevkiselim sahibi bir hükümdarsınız o sizin bu şöhretinize ziyan getirmekten başka bir işe yaramıyor.

KIRAL, asâsını onun başına atar. — Sizi âlim taslağı sizi! Siz ne karışıyorsunuz? Soytarı benim hoşuma gidiyor, benim, kıralının; ve ben onda zevkiselim buluyorum, siz ne cesaretle onun zevksiz olduğunu söylüyorsunuz? Biriniz saray âlimi diğeriniz saray soytarısı, ikiniz de maaşlısınız, yegâne fark onun orada, küçük masada misafir avcı ile beraber yemek yemesi. Soytarı sofrada saçma söyler, siz de sofrada ciddî şeylerden konuşursunuz, bunların ikisi de bana, vakit geçirtirler, ve yemeğimi ağız tadiyle yiyebilmeme yararlar, zannedersem çok büyük bir fark yok?... Sonra, kendimizden daha aptal istidatsız bir soytarı görmek, bizi memnun eder, o zaman kendimizin daha üstün olduğumuzun farkına varır, Allaha şükrederiz; sadece bundan dolayı bir ser-

sem kafayla ülfet etmek benim için hoş bir şeydir.

(Aşçı tavşanı getirir ve uzaklaşır.)

KIRAL. — Ah! Tavşan!... Bilmem... Diğer efendiler galiba bunu pek sevmiyorlar?...

(Hiçbiri istemez.)

KIRAL. — O halde müsaadenizle hepsi bana kalsın. *(Yer.)*

PRENSES. — Krizi tuttuğu zamanlarda olduğu gibi Kıral yüzünü buruşturuyor.

KIRAL, ayağa kalkarak öfkeyle. — Tavşan yanmış!... Eyvah!... Felâket!... Hemen şimdi aşçıya cellâdı göndermekten beni kim menedebilir?

PRENSES. — Babacığım.

KIRAL. — Nasıl olmuş da bu yabani, insanlar içersine karışmış?... Gözleri kuru...[1]

(Hepsi endişeyle ayağa kalkarlar, Hanswurst telâşlı aşağı yukarı dolaşır, Hinze oturduğu yerden kımıldamaz ve gizli gizli yemeye devam eder.)

KIRAL. — Çok uzun hayırlı geceler, zira bir daha şafak sökmiyecek.

PRENSES. — Çabuk gidin biriniz Müsekkini getirin.

---

1 Kıralın ağzından çıkan bu mânası anlaşılmıyan sözler Shakespeare'in Hamlet'inden olması çok muhtemel.

KIRAL. — Aşçı Filip cehenneme kütük olsun, böyle bir nankör yanmalı!

PRENSES. — Çalgıcılar nerede kaldı?

KIRAL. — Var olmak veya olmamak...

(Müsekkin, zilli çalgıyla içeri girer ve hemen çalmaya başlar.)

KIRAL. — Ne oldu bana? *(Ağlıyarak.)* Ah! Gene krizim tutmuş... Tavşanı kaldırın gözüm görmesin... *(Teessürle başını masaya dayar ve hıçkırır.)*

BİR SARAY ADAMI. — Haşmetmeap çok ıstırap çekiyorlar.

(Parterde şiddetli tepinmeler, ıslıklar, öksürük ve mırıltı, galeride gülüşmeler; Kıral doğrulur cüppesini düzeltir, asâsı elinde büyük bir azametle oturur; hepsi boşuna, gürültü gittikçe büyür, bütün oyuncular rollerini unuturlar... Sahnede müthiş bir fâsıla... Hinze bir sütuna tırmanır.)

MÜELLİF, sahneye hücum edercesine girer. — Efendiler, saygıdeğer seyirciler... Yalnız birkaç kelime.

PARTERDEN. — Susun! Susun! Soytarı konuşmak istiyor!

MÜELLİF. — Allahınız aşkına beni utandırmayın, zaten ikinci perde şimdi bitmek üzere... İşte bakın görün Kıral sakinleşti, bu yüksek ruhtan örnek alın, onun kızmaya sizden daha fazla hakkı var.

FISCHER. — Bizden daha fazla mı?

WIESENER, komşusuna. — Neden tepiniyorsunuz canım? Piyes bizim ikimizin de hoşuna gidiyor ya.

KOMŞU. — Sahi, herkes tepiniyor diye ben de tepindim. *(Bütün kuvvetiyle alkışlar.)*

MÜELLİF. — Benim tarafımı tutan birkaç ses duyuyorum... Merhamet edin de zavallı piyesimi beğenin, bir soytarı elinden ne gelirse onu yapar, hem de şimdi bitecek... O kadar şaşırdım ve korktum ki size başka bir şey söyliyemiyorum.

HEPSİ BİR AĞIZDAN. — Biz hiçbir şey duymak, hiçbir şey bilmek istemiyoruz.

MÜELLİF, Müsekkini hırsla öne doğru çeker. — Kıral sükûnet buldu, eğer elinden gelirse şu kıyametler koparan, insan dalgasını teskin et. *(Heyecanla çıkar.)*

(Müsekkin zilli çalgıyı çalmaya başlar; davul tempo tutar, bir işaretiyle maymunlar, ayılar meydana çıkarlar ve etrafında dans etmeğe başlarlar. Kartal ve başka kuşlar; bir kartal Hinze'nin başına konar, Hinze müthiş bir korku içindedir. İki fil, iki aslan. Bale ve şarkı.)

DÖRT AYAKLILAR. — Ne ilâhî nağmeler!

KUŞLAR. — Ne de güzel çalıyor!

BİRDEN KORO HALİNDE. — Hiçbir vakit böyle bir şey ne işittim ne de gördüm.

(Sonra orada bulunanların hepsi maharetle bir kadril oynarlar, Kıral ve maiyeti ortada. Hinze ve Hanswurst da dahil. Herkes birden alkışlar. Gülüşmeler, daha iyi görmek için parterde ayağa kalkarlar, galeriden birkaç şapka aşağı düşer. Müsekkin bale oynarken şarkı söyler, bütün seyirciler neşe içindedirler.)

Eğer, her mert bir insan
Böyle ziller bulsaydı
Düşmanı kolayca o zaman
Ortadan kalkardı
Ve böylece yaşardı o, onsuz.
En güzel ahenk içersinde!

(Perde kapanır, herkes bağırır el çırpar, bale müziği birkaç dakika daha devam eder.)

WIESENER. — Harika! Harika!

KOMŞU. — İşte balet diye buna denir.

WIESENER. — Esas hareketle çok güzel kaynaşmış.

LEUTNER. — Ne güzel müzik!

FISCHER. — İlâhî!

SCHLOSSER. — Balet piyesi kurtardı.

BÖTTICHER. — Ben hep kedinin oyununa hayranım... Büyük ve mahir bir aktör, böyle küçük şeylerde kendini gösterir; meselâ tavşanı her torbadan çıkarışında kulaklarından tuttu; bu, rol icabı değildi, dikkat ettiniz mi Kıral onu bedeninden nasıl yakaladı? Fakat bu hayvanlar, hep kulaklarından tutulur çünkü en iyi tutuluş tarzı böyledir. İşte üstat buna derler!

MÜLLER. — Çok güzel tahlil edilmiş doğrusu!

FISCHER, gizli. — Onun kulaklarını kim çeksin?

BÖTTICHER. — Ya kartal kafasına konduğu zamanki korkusu! Dehşet içinde nasıl mum gibi duruyordu? Ne sallanıyor ne de kımıldanabiliyordu... Tarif etmek imkânsız.

MÜLLER. — Siz çok derinleştiriyorsunuz.

BÖTTICHER. — Bu gibi şeylerden birazcık anladığım için öğünebilirim; tabiî siz hepiniz bu durumda değilsiniz, size biraz izah etmek lâzım.

FISCHER. — Çok zahmet ediyorsunuz.

BÖTTICHER. — Benim gibi sanatsevenlere hoş bir zahmet... Şimdi aklıma kedinin çizmeleri hakkında pek parlak bir fikir geldi, ve burada aktörün dehasına hayran oldum... Bakın, o, her şeyden evvel bir kedi değil mi? Bunun için kendi tabiî elbiselerini kediye yakışan bir kıyafetle değiştiriyor. Şimdi de tıpkı bir avcı gibi meydana çıkıyor, biz bunu herkesin ona avcı demesinden anlıyoruz ve onun bu haline kimse şaşmıyor, acemi bir aktör büsbütün avcı kılığına girmeğe kalkardı... O zaman muhayyilemizde ne gibi bir intiba bırakırdı dersiniz? Belki de onun aslında bir kedi olduğunu unuturduk, ve aktör için de kedi postunun üzerine tekrardan başka bir elbise giymek ne kadar külfetli olurdu! O, çizmelerle sadece avcıyı hatırlatıyor, ima ediyor, bu şekilde imalar fevkalâde dramatikler, bunu bize en iyi olarak antikler ispat etmişlerdir.

FISCHER. — Susun! Üçüncü perde başlıyor.

PERDE III

(Köylü Odası)

REJİSÖR. — Sahiden bunun bir işe yarıyabileceğini mi zannediyorsunuz?

MÜELLİF. — Rica ederim, yalvarırım size reddetmeyin, yegâne ümidim bundadır.

LEUTNER. — Bu nedir gene?... Bu adamların Gottlieb'in odasında ne işleri var?

SCHLOSSER. — Hiçbir şey için kafamı yormıyorum.

REJİSÖR. — Fakat aziz dostum siz de hakikaten fazla istiyorsunuz, böyle aceleyle her şeyi uyduruvermek olur mu?

MÜELLİF. — Zannedersem sizin de bana düşmanlığınız var, onlar gibi felâketime seviniyorsunuz.

REJİSÖR. — Hiç de öyle değil.

MÜELLİF, önünde diz çöker. — O halde ricamı kabul ettiğinizi ispat edin; seyircilerin memnuniyetsizliği gene böyle gürültüyle patlak verirse, bir işaretimle bütün cambazları oynatmaya başlarsınız; zaten ikinci perde benim yazmış olduğumdan bambaşka bir şekilde bitti.

REJİSÖR. — Eyvah! Bu nedir? Perdeyi kim açtı acaba?

MÜELLİF. — Bütün talihsizlikler bir araya geldi mahvoldum!... *(Utanmış bir halde kulisin arkasına kaçar.)*

REJİSÖR. — Hiçbir akşam böyle karışıklık olmamıştı. *(Gider bir fâsıla.)*

WIESENER. — Buda mı piyesten?

KOMŞU. — Tabiî ya... gelecek değişikliğin sebebini anlatıyor.

FISCHER. — Hakikaten bu akşamı tiyatro tarihine kaydetmeli.

KIRAL, sahnenin arkasından. — Hayır gitmem, asla, benimle alay edilmesine katiyen tahammül edemem.

MÜELLİF. — Aman ne yapıyorsunuz?... Aziz dostum... Elimden başka bir şey gelmiyor.

HANSWURST. — Gideyim ben bir talihimi deniyeyim. *(İlerler komik bir şekilde seyircilere doğru bir reverans yapar.)*

MÜLLER. — Köylünün odasında soytarının işi ne?

SCHLOSSER. — Herhalde zevksiz bir monolog söyliyecek.

HANSWURST. — Piyesten hariç birkaç söz söylemek cesaretinde bulunursam beni affedin.

FISCHER. — Sussanız daha iyi edersiniz, değil böyle, zaten piyeste bile canımızı sıkıyorsunuz.

SCHLOSSER. — Bir soytarı bizimle konuşmak cesaretinde mi bulunuyor?

HANSWURST. — Neden olmasın? Zira benimle alay edilirse hiç zarar yok, evet en bü-

yük arzum sizin bana gülebilmeniz. Hiç çekinmeyin.

LEUTNER. — Az soytarı değil.

HANSWURST. — Hakikaten Kıral için pek yakışık almaz ama, benim için biçilmiş kaftan; zaten o hiç buraya gelmek istemiyordu... Bundan dolayı bu mühim tebligatı bana bıraktı.

MÜLLER. — Fakat biz hiçbir şey işitmek istemiyoruz.

HANSWURST. — Benim aziz Alman hemşerilerim.

SCHLOSSER. — Galiba piyes Asyada oynanıyor.

HANSWURST. — Şimdi ben sizinle, tıpkı sahici bir aktörün, seyircilerle konuştuğu gibi konuşuyorum.

SCHLOSSER. — Çocuklar oldu olanlar bana, çıldırıyorum galiba.

HANSWURST. — Önceki sahnenin hiçbir vakit piyese ait olmadığını, kabul etmek tenezzülünde bulununuz.

FISCHER. — Piyese ait değil mi? O halde piyeste işi ne?

HANSWURST. — Perde çok erken açıldı, eğer kulisler son derece dar olmasaydı bu hususi konuşmanın hiçbir vakit sahnede yeri yoktu. Şimdi meseleyi anladınız, hakikaten çok fena oldu, o halde sanki hiç olmamış gibi bu yanlışlığı zihinlerinizden söküp atmak lûtfunda bulununuz, şimdiden sonra, anlıyor musunuz, ben gidince, sahiden üçüncü perde başlıyacak. Aramızda kalsın,

geçenlerin hiç meseleyle alâkası yok... Acısını çıkarmış olacaksınız, şimdi bilâkis öyle şeyler gelecek ki, hepsi de piyesten, hem de nasıl! Bizzat müellifle konuştum böyle olacağına yemin etti.

FISCHER. — Evet sizin müellifiniz malın gözü.

HANSWURST. — Değersiz bir adam değil mi? Başkalarının da benim zevkimi paylaşmış olmaları hoşuma gidiyor.

PARTER. — Hepimiz, hepimiz.

HANSWURST. — Sadık kulunuza teveccühleriniz fazla... Evet, Allah bilir ya, berbat bir müellif... Ondan sadece kötü şeyler zuhur eder, meselâ bana ne zavallı bir rol verdiğinin farkında mısınız? Benim nüktedan olduğum ve hoş şakalar yaptığım nereden belli? Sahneye o kadar seyrek çıkıyorum ki, zannedersem talihim yaver gidip de buraya gelmemiş olsaydım, bir daha beni hiç görmiyecektiniz.

MÜELLİF, sahneye hücum edercesine. — Terbiyesiz herif...

HANSWURST. — Görüyorsunuz ya şimdi şuracıkta oynadığım bu küçük rolü bile kıskanıyor.

MÜELLİF, sahnenin diğer ucundan bir reveransla. — Saygıdeğer seyirciler! Zevkinizi bildiğim için, bu adama daha büyük bir rol vermeğe asla cesaret edemedim.

HANSWURST, sahnenin öbür ucundan. — Zevklerini mi? Kıskançlığını görüyor musunuz?

Demin hepiniz benimle aynı zevkte olduğunuzu söylemiştiniz.

MÜELLİF. — Maksadım, muhayyile yaratmalarının en son tabakasına yükselerek bu piyesle sizi alıştırmaktı.

HERKES PARTERDEN. — Nasıl?... Ne?

HANSWURST. — Tabiî içersinde hiçbir rolüm olmıyan piyeslere.

MÜELLİF. — Zira, bu gelişmenin önünüzde basamak basamak, tedricen vücut bulduğunu görmeniz lâzım.

HANSWURST. — Onun söylediği sözlerin hiçbirine inanmayın.

MÜELLİF. — Piyesin akışını daha fazla bozmamak için müsaadenizle çekiliyorum. *(Gider.)*

HANSWURST. — Hoşça kalın gene görüşürüz... *(Gider koşarak tekrar gelir.)* Bu meseleye ait bir söz daha. Şimdi aramızda geçenler de piyese ait değil. *(Gider.)*

(Parterde gülüşmeler.)

HANSWURST, aceleyle gene gelir. — Bu berbat piyesi bitirmemize bugün müsaade edin; ne kadar fena olduğunun farkında değilmişsiniz gibi davranın. Ben de eve gider gitmez oturup herhalde sizin için çok hoşunuza gidecek bir piyes yazacağım... *(Gider birkaç kişi el çırpar.)*

(Gottlieb ve Hinze içeri girerler.)

GOTTLIEB. — Sevgili Hinze'ciğim, şüphesiz benim için çok uğraşıyorsun, fakat daha şimdiye kadar senin yardımlarından ne çıkacağını kestiremiyorum.

HINZE. — Söz veriyorum, seni mesut edeceğim.

GOTTLIEB. — Bunun çabuk, çok çabuk olması lâzım, zira vakit geç, saat yedi buçuk oldu bile, sekizde komedinin bitmiş olması lâzım.

HINZE. — Bu da ne demek oluyor.

GOTTLIEB. — Hiç dalmışım da, şey, güneş ne güzel doğdu demek istiyordum... Kahrolası süflörün sözleri o kadar güç anlaşılıyor ki, insan bazan uydurmak istedi mi hep böyle ters gidiyor.

HINZE, yavaş. — Kendinizi toplayın canım bütün piyesi mahvedeceksiniz.

SCHLOSSER. — Söylesene ne oluyoruz hiçbir şey anlamamıya başladım.

FISCHER. — Artık benim de kafam karıştı.

GOTTLIEB. — O halde ben bugün bahtiyar olacağım öyle mi?

HINZE. — Evet benim sevgili Gottlieb'im, hem de güneş batmadan evvel... Seni o kadar çok seviyorum ki senin için kendimi ateşe atarım, sen de benim doğruluğumdan şüphe etmeye mi kalkıyorsun?

WIESENER. — Duydunuz mu ne diyor? Kendini ateşe atacakmış... Oh ne iyi, suyla, ateşle Sihirli Kaval'dan al sana bir sahne daha.

KOMŞU. — Fakat kediler suya girmezler ki.

WIESENER. — Daha iyi ya, bu, kedinin efendisine karşı olan sevgisinin ne kadar büyük olduğuna delâlet eder, zaten müellif de bize bunu göstermek istiyor.

HINZE. — Sen bu dünyada ne olmak isterdin acaba?

GOTTLIEB. — Vallahi pek bilmiyorum.

HINZE. — Bir prens veya kıral olmasını ister miydin?

GOTTLIEB. — Tabiî her şeyden çok bunu isterdim.

HINZE. — Bir milleti mesut edecek kuvveti kendinde hissediyor musun?

GOTTLIEB. — Neye hissetmiyeyim, önce kendim mesut olduktan sonra.

HINZE. — O halde memnun ol, sana yemin ederim ki tahta çıkacaksın. *(Gider.)*

GOTTLIEB. — Hani o günler? Bir mucize olursa belki... kim bilir, dünyada beklenmedik şeyler de olur. *(Gider.)*

BÖTTICHER. — Kedinin bastonu ne kadar büyük bir serbestlikle tuttuğuna dikkat ettiniz mi?

FISCHER. — Siz bizi çoktan usandırmaya başladınız, piyesten daha can sıkıcısınız.

SCHLOSSER. — Siz bizim kafamızı büsbütün karıştırıyorsunuz.

MÜLLER. — Her dakika konuşuyorsunuz, ne istediğinizi de bilmiyorsunuz.

BİRÇOK SES BİRDEN. — Dışarı atın! Dışarı, çoktan beri kafamızı şişiriyor.

(Bir kargaşalık, Bötticher tiyatroyu terk etmeye mecbur olur.)

FISCHER. — İncelikleriyle beraber cehenneme kadar yolu var!

SCHLOSSER. — Böyle bilgiçlik taslaması beni her zaman kızdırıyordu zaten.

(Geniş Tarla)

HINZE, avcı çantası ve torbayla. — Avın adamakıllı ustası oldum, her gün keklik tavşan ve daha buna benzer şeyler yakalıyorum, ve hayvancıklar da kendilerini tutturmak sanatında gittikçe ilerliyorlar... *(Torbasını bir tarafa atar.)* Bülbül zamanı geçmiş hiçbirinin öttüğünü duymuyorum.

Sevgililer.

ERKEK. — Git, senden bıktım artık.

KADIN. — Senden iğreniyorum.

ERKEK. — Güzel bir aşk!

KADIN. — Alçak düzenbaz, beni nasıl aldattın!

ERKEK. — Senin o bitmez tükenmez şefkatin nerede kaldı?

KADIN. — Ya senin sadakatin?

ERKEK. — Senin mestolmaların?

KADIN. — Ya senin hayranlıkların?

İKİSİ BİRDEN. — Şeytan aldı götürdü... Evlendik de ondan.

HINZE. — Bir avlanmanın bu şekilde rahatsız edildiğini de hiç görmemiştim... Yüksek müsaadenizle, bu geniş tarlanın ıstırabınız için çok dar olduğunu, ve bir dağa tırmanmak icabettiğini, hatırlatabilir miyim?

ERKEK. — Küstah! *(Hinze'ye bir tokat atar.)*

KADIN. — Musibet! *(Aynı şekilde tokat atar.)*

KADIN. — Boşansak hiç fena olmaz.

ERKEK. — Emredersiniz... *(Sevgililer giderler.)*

HINZE. — Ne sevimli millet, sözde insanlar... Hey maşallah be, iki tane keklik... Gideyim çabuk onları götüreyim... Şansım açık olsun, bana da zaman uzun gelmeye başladı... Şimdi keklikleri yemek hiç canım istemiyor, insan sadece nefsini alıştırmakla, ne kadar fazilet varsa hepsini kendine aşılıyabilir. *(Gider.)*

(Sarayda Büyük Salon)

(Kıral, Prensesle beraber tahtta, Leander bir kürsüde, onun karşısında başka bir kürsüde Hanswurst oturmuşlar, salonun ortasında

uzun bir sırığın tepesinde altın ve kıymetli taşlarla bezenmiş bir başlık takılı. Bütün saray erkânı toplanmış.)

KIRAL. — Daha şimdiye kadar bu vatana sevimli kont Karabas'tan başka hiç kimse böyle hizmet etmemişti. Bana avcısiyle, o kadar sık, hattâ bazan günde iki kere, hoş ve lezzetli hediyeler yolladı ki, bizim tarihçibaşı kalın bir defteri hemen hemen doldurmak üzere. Ona karşı minnettarlığım sonsuz. Fırsatını bulup da, bu büyük borcumun bir kısmını olsun ona ödemek istediğim kadar başka hiçbir şey istemiyorum.

PRENSES. — Sevgili bey babacığım, müsaade etmek lûtfunda bulunsanız da ilmî münazara başlasa? Bu kafa meşguliyetine bütün kalbimle iştiyak çekiyorum.

KIRAL. — Olur, şimdi başlasın... Saray âlimi... Saray soytarısı... İkiniz de biliyorsunuz ki, münazarada galebe çalan bu kıymetli başlığı kazanır; bunun için bende, her zaman gözünüzün önünde dursun da nüktelerinize hiç ara vermiyesiniz diye, onu buraya tepeye astırdım...

(Leander ve Hanswurst eğilirler.)

LEANDER. — Benim iddiamın mevzuu, Çizmeli Kedi ismiyle yeni çıkan bir piyesin iyi bir piyes olduğudur.

HANSWURST. — İşte ben de bunu inkâr ediyorum.

LEANDER. — Fena olduğunu ispat et.

HANSWURST. — İyi olduğunu ispat et.

LEUTNER. — Bu nedir gene? Eğer yanılmıyorsam şimdi burada oynanan piyes.

MÜLLER. — Ta kendisi.

SCHLOSSER. — Söylesene, rüya görmiyor muyum, gözlerim açık mı?

LEANDER. — Tekmil piyese iyi denmezse bile, bazı cihetten methedilmeye değer.

HANSWURST. — Hiçbir cihetten.

LEANDER. — İçersinde nükteler bulunduğunu iddia ediyorum.

HANSWURST. — Ben de bulunmadığını.

LEANDER. — Sen bir soytarısın nükteden ne anlarsın!

HANSWURST. — Sen de bir âlimsin nükteden ne anlarsın!

LEANDER. — Bazı karakterler çok güzel tasvir edilmiş.

HANSWURST. — Hiçbiri edilmemiş.

LEANDER. — Hiç olmazsa seyircilerde karakter var.

HANSWURST. — Seyircilerin hiçbir vakit karakterleri yok.

LEANDER. — Bu küstahlık karşısında hayrete düşmeye başladım.

HANSWURST, partere doğru. — Biz birbirimizle senli benli olduk, zevklerimiz de uygun, bu gelip, hiç olmazsa Çizmeli Kedi piyesindeki seyircilerin karakteri iyi tefsir edilmiş diyerek iddiama karşı koymak istiyor. Budalanın biri değil mi?

FISCHER. — Seyirciler mi? Piyeste seyirci yok ki.

HANSWURST. — Mükemmel! Demek piyeste hiç seyirci yok öyle mi?

MÜLLER. — Hay Allahım! Galiba sahneye çıkan birkaç soytarıyı kastediyor.

HANSWURST. — İşitiyorsun ya âlim efendi! Aşağıda bayların söyledikleri doğru olsa gerek.

LEANDER. — Mahçubum, fakat galibiyeti daha henüz sana bırakmam.

(Hinze gelir.)

HANSWURST. — Avcıbaşı size bir çift sözüm var. *(Hinze yaklaşır, Hanswurst gizlice onunla konuşur.)*

HINZE. — İstediğin bu mu?... *(Çizmeleri çıkarır, sırığın tepesine tırmanır, başlığı alır sonra yere sıçrar ve tekrar çizmeleri giyer.)*

HANSWURST. — Galip geldim, galip geldim!

KIRAL. — Vay canına! Avcı da ne kadar çevikmiş.

LEANDER. — Bir soytarı tarafından yenildiğime müteessirim, ilim, budalalığın karşısında yelkenleri suya indirmeye mecbur oluyor.

KIRAL. — Üzülme, sen başlığı almak istiyordun o da başlığı almak istiyordu, ben gene bir fark görmüyorum... Sen avcıbaşı ne getirdin bakalım?

HINZE. — Haşmetmeap, kont Karabas hürmetlerini sunuyor ve size bu iki kekliği takdim ediyor.

KIRAL. — Pek fazla! Pek fazla!... Şükran yükü altında eziliyorum! Çoktan beri vazifemi yapmak, ve onu ziyaret etmem lâzımdı. Bugün yapmalı fazla uzatmamalı. Çabuk benim saltanat arabama bir çekidüzen verin, sekiz at koşun kızımla binip gideceğim... Sen avcıbaşı, bize Kontun şatosuna götüren yolu göster.

(Maiyetiyle beraber gider.)

(Hinze, Hanswurst.)

HINZE. — Münazaranız ne üzerineydi?

HANSWURST. — Çizmeli Kedi ismindeki bir piyesin, nasıl şey olduğundan da haberim yok ya, berbat bir piyes olduğunu iddia ediyordum.

HINZE. — Ya?

HANSWURST. — Hoşça kal avcıbaşı. *(Gider.)*

HINZE. — Çok müteessirim... Baş rolünü oynadığım bir piyesin, fena olduğu hakkındaki iddiasını kazansın diye, soytarıya bizzat kendim yardım ettim... Kader! Kader! Ölümlü insanları şaşırtmasını ne kadar da seversin? Fakat zarar yok, sevgili Gottlieb'imi tahta çıkarmaya muvaffak olursam bütün bu nahoş şeyleri memnuniyetle unutmaya hazırım!... Kıral Kontu ziyaret etmek istiyor, bu işten alnımın akiyle çıkmalıyım... O

büyük gün o mühim gün geldi çattı, çizmelerim, sizlere işte şimdi bilhassa ihtiyacım olacak. Beni bırakmayınız bugün herşeyi halletmem lâzım.

FISCHER. — Söylesenize nasıl şey bu?... Asıl piyes... sanki başka bir piyesin içersinde diğer bir piyesmiş gibi tesir bırakıyor.

SCHLOSSER. — Hiç şakası yok ben aklımı oynattım... Zaten burada tadılan sanat zevkinin sapıtmak olduğunu size söylemiştim.

LEUTNER. — Bu soytarılık kadar hiçbir trajedi bana tesir etmemişti.

(Meyhanenin Önünde)

MEYHANECİ, bir orakla ekin biçmekte. Zor bir iş!... Her gün de asker kaçmaz ya. Hasat vakti bir geçse. Hayat dediğin şey bir sürü iş, kâh bira yapmak, kâh bardak temizlemek, kâh müşterilere içki vermek... üstelik orak biçmek. Hayat demek iş demek... Bazı âlimler kitaplarında o kadar hain davranıyorlar ki, insan zamandan hakkiyle istifade etmiyor diye uykuyu ortadan kaldırmak istiyorlar. Fakat benim uykuyla ahbaplığım fazla.

(Hinze gelir.)

HINZE. — Bir mucize işitmek istiyen varsa beni dinlesin... O kadar koştum o kadar koştum ki!... İlkönce Kıralın sarayından Gottlieb'in evi-

ne, sonra Gottlieb'le beraber Popanz'ın sarayına, sonra gene oradan Kıralın yanına, şimdi de Kıralın arabasının önünden bir koşucu gibi koşuyorum... Hey dostum buraya bak!

MEYHANECİ. — Kim oradaki?... Siz bir yabancı olmalısınız hemşerim, zira buradaki adamların hepsi, bu zamanda bira satmadığımı bilirler; kendime saklıyorum, benim gördüğüm işi görenin kuvvetlenmesi lâzım; çok müteessirim fakat başka türlü yapamam.

HINZE. — Bira istemiyorum ben hiç bira içmem, yalnız size bir çift sözüm var.

MEYHANECİ. — Siz, çalışkan adamları işlerinden alıkomak istiyen, bir serseri olmalısınız.

HINZE. — Ben sizi rahatsız etmek istemiyorum, dinleyin yalnız: komşu memleketin Kıralı buradan geçecek, belki arabadan iner, ve buradaki köylerin kime ait olduğunu öğrenmek ister... Eğer canınızı seviyorsanız, eğer asılmak veya yakılmak istemiyorsanız, kont Karabas'a ait olduğunu söyleyin.

MEYHANECİ. — Fakat bayım biz kanuna tâbiiz.

HINZE. — Bilmiyor değilim... Fakat dediğim gibi eğer ölmek istemiyorsanız, bu yerler kont Karabas'ındır. *(Gider.)*

MEYHANECİ. — Teşekkürler!... İşlerin hepsinden kurtulmak için bir fırsat elime geçti. Kırala sadece toprakların Popanz'a ait olduğunu söylerim biter gider. Hayır olmaz tembellik bü-

tün ahlâksızlıkların başlangıcıdır: *Ora et labora* (dua et ve çalış) benim şiarım bu.

(Sekiz atlı güzel bir araba, arkada birçok hizmetkâr, araba durur. Kıral ve Prenses inerler.)

PRENSES. — Konta karşı içimde şöyle bir merak uyandı, onu görsem fena olmaz.

KIRAL. — Benim de kızım... Merhaba dostum... Buradaki köyler kimin?

MEYHANECİ, kendi kendine. — Sanki beni astıracaklarmış gibi soruyor... Kont Karabas'ın haşmetmeap.

KIRAL. — Güzel bir memleket... Fakat ben hep, haritada olduğu gibi sınırlar aşıldığı zaman, memleketin bambaşka görüneceğini zannediyordum... Bana biraz yardım edin. *(Hemen bir ağaca tırmanır.)*

PRENSES. — Haşmetli babacığım ne yapıyorsunuz?

KIRAL. — Böyle güzel bir tabiat içersinde, açık manzaralardan hoşlanırım.

PRENSES. — Uzaklar görünüyor mu bari?

KIRAL. — Görünüyor ya!.. Şu musibet dağlar olmasa daha uzaklar görünecek... Aman, aman, ağaç kurt dolu. *(Tekrar yere iner.)*

PRENSES. — Mefkûreleşmemiş bir tabiat da ondan; ilkönce hayal vasıtasiyle onu asîlleştirmek lâzım.

KIRAL. — Hayal ile senin, kurtları temizlemeni isterdim... Haydi arabaya bin yolumuza devam edeceğiz.

PRENSES. — Allaha ısmarladık, mâsum, tok gözlü köylü[1]. *(Biner ve araba kalkar.)*

MEYHANECİ. — Dünya nasıl tersine dönmüş! Eski kitaplarda okuduklarımıza ve eski insanların anlattıklarına bakılırsa, insan böyle bir Kıral veya bir Prensesle konuştuğu zaman, muhakkak altın mecidiye ve buna benzer şeyler alırmış. Bir Kıral insanın eline, bir altın sıkıştırmadan, ağzını açmaya kalkışmazmış... Kırallardan bile hayır gelmiyen bir zamanda insan talihinden ümidini kesmeli... Mâsum, gözü tok köylü[1]! Allaha şükür mâsum, suçlu değilim, gözüm de aç değil... Hep bunlar köy hayatının şairane tasfirinden oluyor... Böyle bir Kıral bizim gibileri kıskanmaya bile kalkışır... Beni asmadığı için Allaha şükür etmeliyim... Galiba yabancı avcı bizim Popanz'ın ta kendisiydi... Hiç olmazsa Kıralın benimle konuşmak lûtfunda bulunduğunu gazeteler yazar. *(Gider.)*

(Başka bir yerde.)

KUNZ, ekin biçmekte. — Tatsız bir iş! Hiç olmazsa kendim için yapsaydım, ne gezer, saraya hizmet! Popanz için terlemek lâzım, teşekkür

---

1 Burada, unschuldig ve schuldig (mâsum ve borçlu) arasında kelime oyunu var, fikri muhafaza etmeye çalışarak Türkçeye uyacak bir şekilde değiştirdim.

Çeçiren

etse canım yanmaz. Dünyada insanları intizama sokmak için her zaman kanunun elzem olduğunu söylerler, fakat bizi sömüren bu kanunun neden elzem olduğuna bir türlü aklım ermiyor.

HINZE, koşarak gelir. — Tabanlarımın altı kabardı... fakat zarar yok, Gottlieb'ciğim tahta çıkacak ya... Hey dostum!

KUNZ. — Bu herif de kim?

HINZE. — Hemen şimdi buradan Kıral geçecek, eğer bütün bunlar kimin diye soracak olursa, kont Karabas'ın deyin, yoksa sizi kırk bin parça eder. Halkın iyiliği için kanun böyle istiyor.

FISHCER. — Halkın iyiliği için mi?

SCHLOSSER. — Tabiî yoksa piyesin sonu gelmez.

HINZE. — Herhalde canınızı seversiniz. *(Gider.)*

KUNZ. — Bunda da bir emir kokusu var, böyle söylemem lâzımmış, eğer bundan yeni vergiler zuhur etmezse şükretmeliyim. Hiçbir yeniliğe itimadım yok.

(Araba geçer ve durur, Kıral ve Prenses inerler.)

KIRAL. — Güzel bir yer daha; biz bir alay hakikaten güzel yerler gördük... Bu köy kime ait?

KUNZ. — Kont Karabas'a

KIRAL. — Fevkalâde toprakları var doğrusu... Benimkilere de bu kadar yakın, kızım senin için güzel bir kısmet ne dersin?

PRENSES. — Beni utandırıyorsunuz bey babacığım... Fakat insan seyahatle de ne kadar yeni şeyler görüyor!... Söylesene köylü dayı samanı böyle ne için kesiyorsun?

KUNZ, gülerek. — Bu hasattır bayan Kıraliçe, buğday.

KIRAL. — Buğday mı? Peki bununla ne yapıyorsunuz?

KUNZ, gülerek. — Bundan ekmek yapılır.

KIRAL. — Bak Allah aşkına, kızım... Bundan ekmek yapılırmış! Bu muziplik kimin aklına gelirdi?... Tabiat denen şey sahiden bir mucize, al dostum sana küçük bir bahşiş, bugün hava sıcak git bir şey iç.

(Prensesle beraber tekrar arabaya binerler ve araba kalkar.)

KUNZ. — Eğer bu Kıral olmasaydı insan bunun aptal olduğuna hükmederdi... Buğdayı tanımasın! Her gün insan yeni bir şeyler öğreniyor... Bana parlak bir altın verdi hemen gideyim bir şişe soğuk bira alayım. *(Gider.)*

(Dere Kenarında **Başka** Bir Yer)

GOTTLIEB. — İki saatten beri buradayım, dostum Hinze'yi bekliyorum... Daha hâlâ meydanda yok... Hah işte o! Fakat ne kadar da koşuyor... nefes nefese gelmiş.

(Hinze koşarak gelir.)

HINZE. — Haydi bakalım dostum, çabuk soyun.

GOTTLIEB. — Soyunayım mı?

HINZE. — Sonra buraya suyun içine atla.

GOTTLIEB. — Suyun içine mi?

HINZE. — Sonra ben elbiselerini çalılıklara atacağım.

GOTTLIEB. — Çalılıklara mı?

HINZE. — Sonra çarene bakılacak.

GOTTLIEB. — Evet aklım kesiyor, boğulduğum zaman ve elbiselerim de yok olursa, çareme kâfi derecede bakılmış olur.

HINZE. — Şaka edecek vakit yok...

GOTTLIEB. — Hiç de şaka etmiyorum; ben burada onun için mi bekledim?

HINZE. — Soyun!

GOTTLIEB. — Senin hatırın için her şeyi yapacağım.

HINZE. — Gel, sadece biraz yıkanmış olursun. *(Gottlieb'le beraber gider, elbiselerle geri döner ve onları çalılıkların içine atar.)* İmdat! İmdat! İmdat!

(Kıral pencereden bakar.)

KIRAL. — Avcıbaşı ne var, ne oluyor? Neden bağırıyorsun?

HINZE. — İmdat, haşmetmeap, kont Karabas boğuldu!

KIRAL. — Boğulmuş!

PRENSES, arabadan. — Karabas!

KIRAL. — Kızım bayıldı!... Kont boğuldu!

HINZE. — Belki daha kurtarabiliriz, orada suda yatıyor.

KIRAL. — Hizmetkârlar, asîl adamı kurtarmak için her çareye başvurunuz.

BİR HİZMETKÂR. — Biz onu kurtardık haşmetmeap.

HINZE. — Felâket üzerine felâket Kıralım... Kont şuracıkta berrak suda yıkanırken bir serseri elbiselerini çalmış.

KIRAL. — Çabuk bavullarımı açın! Ona benim elbiselerimden verin... Ayıl artık kızım Kont kurtarıldı.

HINZE. — Acele etmem lâzım. *(Gider.)*

GOTTLIEB, Kıralın elbiseleri arkasında. — Haşmetmeap...

KIRAL. — Hah işte Kont! Onu kendi elbiselerimden tanıdım!... Arabaya bininiz aziz dostum... Nasıl oluyor? Bu kadar tavşanı nereden buluyorsunuz? Sevincimden ne yapacağımı şaşırdım!... Çek arabacı!... *(Araba süratle uzaklaşır.)*

BİR HİZMETKÂR. — Arkandan inşallah cellâtlar yetişsin, şimdi de yayan koşmak zevkini tadıyorum, üstelik de ıslak kedi gibi sırsıklam bir haldeyim.

LEUTNER. — Bu araba sahnesini daha kaç kere göreceğiz?

WIESENER. — Komşum, uyuyorsunuz galiba?

KOMŞU. — Yok canım... ne güzel piyes!

(Popanz'ın Sarayı)

(Popanz gergedan kılığında, karşısında fakir bir köylü.)

KÖYLÜ. — Devletlu efendimiz, himmet buyurun...

POPANZ. — Dostum, adalet yerini bulmalı.

KÖYLÜ. — Daha şimdi ödiyemem...

POPANZ. — Fakat mahkemeyi kaybettiniz; kanun para cezası istiyor, şu halde mülkünüz satılacak; başka türlü olmaz; hak hukuk böyle emrediyor. *(Köylü gider.)*

POPANZ, tekrardan hakiki Popanz kıyafetine girer. — İnsanları böyle korkutmazsam sonra beni hiç saymazlar.

(Bir memur reveranslarla içeri girer.)

MEMUR. — Müsaade buyurun... Devletlû efendimiz... Ben...

POPANZ. — Ne istiyorsunuz dostum?

MEMUR. — Pek lûtufkâr müsaadenizle, korkunç görüşünüz karşısında tir tir titriyorum.

POPANZ. — Bu hiçbir şey değil, benim daha müthiş görünüşüm var.

MEMUR. — Ben buraya... o iş için... komşuya karşı benim tarafımı tutmanızı ricaya geldim... Şu keseyi de getirmiştim. Fakat kanun hazretlerinin görünüşü pek müthiş.

(Popanz birdenbire fare kılığına girer ve bir köşeye oturur.)

MEMUR. — Popanz ne oldu acaba?

POPANZ, ince sesle. — Parayı oradaki masanın üzerine bırakınız, sizi korkutmamak için burada oturuyorum.

MEMUR. — İşte... *(Parayı masanın üzerine kor.)* Adalet enfes bir şey, böyle bir fareden kim korkar? *(Gider.)*

POPANZ, tabiî kıyafetine girer. — Yabana atılmıyacak bir kese... İnsanların zaaflarına merhamet etmek lâzım.

(Hinze içeri girer.)

HİNZE. — Müsaadenizle... *(Kendi kendine.)* Hinze bütün cesaretini toplamalısın... Ekselâns...

POPANZ. — Ne istediniz?

HINZE. — Bendeniz memleket memleket dolaşan bir âlimim, zatı şahanelerini tanımak şerefine nail olmak istiyorum.

POPANZ. — Güzel, işte tanı beni.

HINZE. — Siz kudretli bir hükümdarsınız adalet sevginiz bütün dünyaya nam vermiş.

POPANZ. — Evet, öyle olduğuna inanırım... Otursanıza!

HINZE. — Zatı şahaneleri hakkında çok garip şeyler anlatıyorlar...

POPANZ. — Olabilir, insanlara konuşmak için mevzu lâzım, tabiî ilkönce işe hükümdarlardan başlarlar.

HINZE. — Fakat bir şeye hiç inanmıyorum, meselâ siz fil, kaplan kılığına girermişsiniz.

POPANZ. — Size bir misal göstereyim *(Aslan kılığına girer.)*

HINZE, titriyerek evrak çantasından bir kâğıt alır. — Müsaadenizle bu hârikayı not edeyim... Fakat lûtfedip sevimli tabiî kıyafetinize girin, zira korkudan bitiyorum.

POPANZ, kendi kılığında. — Buna marifet derler değil mi dostum?

HINZE. — Hayret... Bir şey daha... sizin çok küçük hayvan şekline de girdiğinizi söylüyorlar... hele buna müsaadenizle bir türlü inanamıyorum; zira, sorarım size, heybetli vücudünüz nereye gidiyor acaba?

POPANZ. — Onu da yapayım... *(Fare şekline girer, Hinze üzerine hücum eder, Popanz başka bir odaya kaçar, Hinze arkasından kovalar.)*

HINZE, geri dönerek. — Hürriyet ve musavat!... Kanun yendi yutuldu! Şimdi Gottlieb meşrutiyeti idareyi ele alacak.

(Parterde tepinmeler ve ıslıklar.)

SCHLOSSER. — Demek ki gene bir ihtilâl piyesi? O halde Allah aşkına tepinilmesin yahu.

(Tepinmeler devam eder, Wiesener ve birkaç kişi daha alkışlarlar. Hinze bir köşeye büzülür sonra oradan kaçar. Müellif sahnenin arkasından kavga eder, sonra sahneye çıkar.)

MÜELLİF. — Ne yapayım bilmem ki?... Piyes bitmek üzere... belki her şey yolunda gide-

cekti... ben de, bu ahlâki sahnenin beğenileceğini zannetmiştim. Buradan Kıralın sarayı çok uzak olmasaydı gider Müsekkini getirirdim, zaten o bana ikinci perdenin sonunda Orpheus[1] hikâyelerinin hepsini anlatmıştı. Fakat aptal mıyım neyim? Büsbütün aklımı şaşırdım galiba... Burası tiyatro değil mi? Müsekkin de kulislerde bir yerdedir herhalde, gideyim onu arıyayım... Muhakkak bulmalıyım, beni kurtarması lâzım. *(Gider sonra çabuk geri döner.)* Orada yok!... Bay Müsekkin!... Sanki sesimin aksi benimle alay ediyor... O beni terk etti, müellifini... Ah! İşte orada... Muhakkak sahneye çıkmalı.

(Parterde bütün fâsılalar tepinmelerle dolmuştur. Müellif yukardaki monoloğu kuran okur gibi makamla söyler. Bir nevi melodram husule gelir.)

MÜSEKKİN, sahnenin arkasından. — Hayır gelmem.

MÜELLİF. — Neden canım?

MÜSEKKİN. — Ben artık soyundum.

MÜELLİF. — Ziyanı yok. *(Onu zorla sahneye iter.)*

MÜSEKKİN, âdi kıyafetiyle ve zilli çalgısiyle sahneye çıkar. — O halde mesuliyet size ait. *(Zilli çalgıyı çalar ve şarkı söyler.*

---

1 Orpheus mitolojide büyük bir müzisyen olarak tanınmıştır ve müziğiyle vahşi hayvanları teshir etmekle meşhurdur.

Çeviren

Bu mukaddes kubbenin altında
Bilinmez nedir intikam
Düşerse eğer bir insan
Aşk sevk eder onu vazifeye
Sonra o, dostla elele göç eder
Memnun ve neşeli daha güzel diyarlara.

(Mozart'dan)

(Parter alkışlamaya başlar, o esnada sahne değişir, Sihirli Kaval operasından Ateş ve Su çalınmaya başlar. Yukarda büyük, geniş, Güneş mâbedi görünmekte, gökyüzü açık, Jüpiter orada oturmaktadır. Aşağıda Terkaleon'la beraber cehennem, sahnede koboldlar ve cadılar, birçok ışık vesaire... Seyirciler alkış tufanına boğarlar, herkes heyecan içindedir.)

WIESENER. — İşte kedi şimdi ateşten ve sudan geçecek ve piyes de bitecek.

(Kıral, Prenses, Gottlieb, Hinze ve hizmetkârlar gelirler.)

HINZE. — İşte kont Karabas'ın sarayı... Vay canına burası ne kadar da değişmiş!

KIRAL. — Güzel bir saray.

HINZE. — Mademki iş bu raddeye geldi. *(Gottlieb'in elinden tutarak.)* Evvelâ sudan ve ateşten geçmeniz lâzım. *(Gottlieb flüt ve davul sesleri arasında sudan ve ateşten geçer.)*

HINZE. — İmtihanı kazandınız, şimdi artık prensim hükümdarlığa lâyıksınız.

GOTTLIEB. — Hüküm sürmek Hinze, garip bir şey.

KIRAL. — Size kızımı veriyorum.

PRENSES. — Ne kadar mesudum!

GOTTLIEB. — Ben de öyle, fakat Kıralım, sadık bendemi mükâfatlandırmak istiyorum.

KIRAL. — Hay hay, onu asılzadeliğe yükselttim. *(Kedinin boynuna bir nişan takar.)* Adı neydi?

GOTTLIEB. — Hinze doğuşta aşağı bir aileden, fakat hizmetleri onu yükseltiyor.

(Leander, süratle sahneye çıkarak.)

Büyük hakanın arkasından atımı koşturdum
Müsaadenizi diliyerek
İstiyorum şiirlere gark olmak
Böyle harika bir piyesi bitirmek için.
Kediyi methedip göklere çıkarmak istiyorum;
O, parmaklarının ucuna basarak etrafımızda dolaşan
Bütün hayvanların en asîlidir,
Bir zamanlar Mısır ilâhlarıydı kediler
Dayızadesiydi büyük İzis'in bir erkek kedi
Şimdi de mutfağı, tavan arasını, kileri muhafaza ederler

Eski ilâhlar zamanında olduğundan, faydaları
Bütün evlerde daha büyük bir hakikattir
Bundan dolayı onlar, atalarımızın yanında yer alırlar.

(Ayak vurulmaya başlar perde iner.)

EPİLOG

KIRAL, perdenin arkasından çıkarak öne doğru ilerler. — Yarın, bugünkü temsili tekrarlamak şerefine nail olacağız.

FISCHER. — Ne terbiyesizlik! *(Herkes tepinir.)*

KIRAL, mahçup bir halde gider tekrar gelir. — Yarın... «Hem nalına hem mıhına».

HERKES. — Evet! Evet! *(Alkışlar, Kıral gider.)*

(Tekrar bağırmalar, Son Dekor! Son Dekor!)

PERDE ARKASINDAN. — Olur şey değil!... Dekor çağrılıyor. *(Perde açılır, sahne boş, sadece dekor görünmekte.)*

(Hanswurst reveransla içeri girer.)

HANSWURST. — Dekor namına teşekkür etmek cesaretinde bulunduğum için beni affedin, gelecek zamanlarda da, aydın seyircilerin teveccühlerini kazanmak için elinden geleni yapacak, ne lâmbalar ne de lâzım gelen süsler eksik olacak. Böyle bir topluluğun teveccühü onu gayrete getirecek... Görüyorsunuz ya ona pek dokundu, neredeyse ağlıyacak, artık fazla bir şey söyleyemiyor. *(Gözlerini silerek uzaklaşır, parterde birkaç*

kişi ağlar, dekorlar kaldırılır, sahnenin çıplak duvarları görünür, seyirciler dağılmaya başlarlar, süflör yerinden çıkar... Müellif mütevazi bir tavırla sahnede belirir.)

MÜELLİF. — Müsaade ederseniz...

FISCHER. — Siz daha burada mısınız?

MÜLLER. — Eve gitmiş olmanız lâzımdı.

MÜELLİF. — Birkaç kelime daha müsadenizle... Piyesim muvaffak olmadı.

FISCHER. — Bunu kime söylüyorsunuz?

MÜLLER. — Farkına vardık.

MÜELLİF. — Herhalde kabahatin hepsi benim değil.

SCHLOSSER. — Ya kimin?... Ben daha hâlâ biraz aklımı oynatmış bir haldeyim, buna kim sebep?

MÜELLİF. — Çocukluğunuza ait olan en uzak hisleri, hepinizde tekrar uyandırmaya, ve bu masalı, fazla mühimsemeden, o zamanlarda olduğu gibi sizlere duyurmaya gayret ettim.

LEUTNER. — Bu zannettiğiniz kadar kolay değil azizim.

MÜELLİF. — Bu iki saat zarfında bilginizi bir kenara bırakmış olmanız lâzımdı.

FISCHER. — İmkânı var mı?

MÜELLİF. — Bilgilerinizi unutunuz.

SCHLOSSER. — Nasıl olur.

MÜELLİF. — Kitaplarda tenkidlerde okuduğunuz her şeyi.

MÜLLER. — Teklife de bak.

MÜELLİF. — Uzun lâfın kısası tekrardan çocuk olmanız lâzımdı.

FISCHER. — Artık çocuk olmadığımıza bin şükür.

LEUTNER. — Bilgi sahibi olmak için kâfi derecede zahmet çektik, ölüm terleri döktük.

(Yeniden ayak vurmaya başlarlar.)

SÜFLÖR. — Bay yazar, birkaç mısralık şiir söylemeyi tecrübe ediniz, belki daha çok saygı uyandırabilirsiniz.

MÜELLİF. — Belki bir kseni (xenie[1]) söyliyebilirim.

SÜFLÖR. — Nedir o?

MÜELLİF. — Hissedilmesi anlaşılmasından daha kolay bir nazım şekli. *(Partere doğru.)* Seyirciler, sizin kanaatiniz beni biraz irşadedebilir. Beni biraz anlamış olduğunuzu siz de bana gösterin.

---

1 Kseni (Xenie): Schiller ve Goethe, ve diğer Alman müellifleri, kritik mahiyetindeki eserlerinde bu nazım şeklini çok kullanmışlardır. Seyircilerin kritiği de, çürük elma, top edilmiş kâğıt atmakla tezahür eder. Müellif seyircileri kritik etmek istediği için, kritik eserlerin nazım şekli olan, xenie kullanıyor, halk ise, çürük elma ve kâğıt atmak suretiyle kendi tenkidini kullanıyor. Bunun üzerine müellif «Bu tarzda aşağıdaki efendiler benden daha baskın çıktılar» diyerek çok yerinde bir cinas yapmaktadır.

Çeviren

(Parterden ona çürük elma, armut, ve top edilmiş kâğıt atarlar.)

MÜELLİF. — Aşağıdaki efendiler bu vezinde benden daha baskın çıktılar.

№ 808

F. 80 kuruş